

Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Statkraft SF, Nord-Møre Energi AS og Ørntua Vindkraft AS /vindkraft på Smøla	
Fylke/kommune:	Smøla og Tustna kommuner/ Møre og Romsdal	
Ansvarlig:	Arne Olsen	Sign.: <i>Arne Olsen</i>
Saksbehandler:	Siv Sannem Inderberg Asle Selfors	Sign.: <i>Siv Sannem Inderberg</i> <i>Asle Selfors</i>
Dato:	18.12.2000	
Vår ref.:	NVE 199704484-164, 199804018-125 og 199804848-33	
Sendes til:	Statkraft SF, Nordmøre Energiverk AS, Ørntua Vindkraft AS, alle høringsinstanser	
	EK:	55/00

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Vindkraft på Smøla

Innhold

1. Konklusjon	2
2. Søknadene	2
3. Behandling	3
3.1 Melding og konsekvensutredningsprogram	3
3.2 Søknader	3
4. Innkomne merknader	4
4.1 Lokale og regionale myndigheter	4
4.2 Sentrale myndigheter	7
4.3 Natur- og miljøvernorganisasjoner	9
4.4 Energiverk	11
4.5 Lokale og regionale organisasjoner og andre	12
5. Tilleggsutredning	17
6. NVEs vurdering av konsekvensutredningene	21
7. Kommunal planbehandling	24
8. NVEs vurdering av konsesjonssøknadene	25
8.1 Ørntua Vindkraft AS	25
8.2 Statkraft SF og NEAS	25
8.2.1 190 MW vindkraft på Smøla	25
8.2.2 Vindressurser	26
8.2.3 Økonomi	26
8.2.4 Natur- og kulturlandskap	26
8.2.5 Støy	29
8.2.6 Fugl	30
8.2.7 Friluftsliv og reiseliv	32
8.2.8 Inngrepsfrie og verneverdige/vernedede områder	33
8.2.9 Annen fauna og flora	34

8.2.10	Infrastruktur	35
8.2.11	Landbruk	37
8.2.12	Avfall og forurensning	37
8.2.13	Skyggekast og refleksblink	37
8.2.14	Samfunnsmessige konsekvenser	37
9.	Oppsummering og konklusjon	38
10.	Ekspropriasjonstillatelse for kraftledningene	40

1. Konklusjon

NVE har etter en helhetlig vurdering valgt å innvilge Statkraft SF konsesjon til å bygge 150 MW vindkraft på Smøla. Nordmøre Energiverk AS og Ørntua Vindkraft AS får avslag på sine omsøkte prosjekter på Smøla. NVE har valgt å legge vekt på at Smøla har gunstige vindforhold, topografi og plass til utbygging av en stor vindpark. Vindparken vil klart prege landskapet på Smøla og bli synlig over store deler av øya. Det flate landskapet gjør at vindparken som får konsesjon, oppfattes som ryddig og avgrenset på tross av størrelsen.

Vindparken vil kunne få negative konsekvenser for fuglelivet i området. Dette gjelder spesielt havørn som hekker i eller nært planområdet. NVE kan imidlertid ikke se at konsekvensene for bestanden som helhet på Smøla, vil bli vesentlig påvirket. Miljøkonsekvensene som helhet vurderes som akseptable sett i forhold til nytten av å etablere fornybar energiproduksjon og den nasjonale målsettingen om å bygge ut vindkraft som produserer 3 TWh innen år 2010.

Heller ikke tilknytningsledningen til Nordheim transformatorstasjon ansees å ha vesentlige negative konsekvenser når det blir satt vilkår om kabling over Fuglevåvassdraget og merking for å unngå fuglekollisjoner på en del andre strekninger. NVE har gitt Statkraft SF ekspropriasjonstillatelse etter oreigningsloven for erverving av grunn og rettigheter i forbindelse med ledningen.

2. Søknadene

Ørntua Vindkraft (AS) søkte 02.03.99 om å få bygge tre vindmøller á 1,3 MW vest for Fløvatnet på nordvest Smøla. Vindkraftverket skal knyttes til eksisterende 22 kV nett i området.

Nordmøre Energiverk AS (NEAS) søkte 05.01.00 om å få bygge en vindpark med 40 MW installert effekt i området rundt Gjeldbergvatnet på sørvest Smøla. Tre alternativer ble omsøkt med 19 til 29 vindmøller á 1,3 MW til 2 MW. I brev 27.11.00, avklarer NEAS at endelig omsøkt alternativ består av 20 vindmøller á 2 MW. Vindparken skal knyttes til nettet via en 132 kV ledning til Straumen transformatorstasjon. Ledningen skal drifles på 66 kV nivå.

Statkraft SF søkte 25.01.00 om å få bygge ut 150 MW vindkraft på nordvest Smøla. Sekundært søkte de om å få bygge ut 40 MW i samme området (tenkt som trinn I i en videre utbygging). I trinn I skal 20 vindmøller á 2 MW bygges, i trinn II skal ytterligere 50 vindmøller á 2 MW settes opp. Vindparken skal knyttes til nettet via en 132 kV ledning fra vindparken til Nordheim transformatorstasjon i Tustna kommune. For byggetrinn I vil det være nok å bygge ledningen frem til Rangnes og drive ledningen på 66 kV nivå. Statkraft har søkt om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova for kraftledningen fra vindparken til Nordheim transformatorstasjon.

3. Behandling

3.1 Melding og konsekvensutredningsprogram

Statkraft sendte 03.12.97 inn en melding om å bygge opp til 150 MW vindkraft på Smøla. Planområdet omfattet store deler av FastSmøla. For behandling av meldingen se NVE-notat EK 13/98. NVE fastsatte konsekvensutredningsprogram (KU-program) 06.07.98.

NEAS, Hydro og Statoil sendte inn melding om vindkraft på Smøla 01.10.98. Meldingen omfattet tre lokaliseringalternativer. Dette har senere blitt redusert til ett område på sørvest Smøla. For behandlingen av meldingen se NVE notat EK 17/99. NVE fastsatte KU-program 11.06.99.

Ørntua Vindkraft sendte 02.03.98 inn melding om å bygge opp til 40 MW vindkraft i området rundt Langåsen på nordvest Smøla. Området ble senere utvidet og installert effekt økte til 50 MW. For behandling av meldingen, se NVE-notat EK 30/99. NVE fastsatte KU-program 13.09.99. Ørntua Vindkraft trakk 27.11.99 tilbake meldingen, og NVE har avsluttet denne saken.

3.2 Søknader

NEAS sendte inn søknad og KU til NVE 05.01.00. Statkraft sendte inn søknad og KU til NVE 25.01.00. Søknadene og KU'ene ble sendt på felles høring 31.01.00 med høringsfrist satt til 14.04.00. Høringen ble annonsert i Nordvestnytt, Tidens Krav og Norsk Lysningsblad 10.02.00 og 24.02.00. Følgende instanser fikk søknadene og KU'ene på høring: Smøla og Tustna kommuner, Møre og Romsdal Fylkeskommune, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Statens forurensningstilsyn, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Kystdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Luftfartsverket, Norges Naturvernforbund, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Bellona, Norsk Ornitologisk Forening sentralt og regionalt, Den norske turistforening, Norges Jeger og Fiskerforbund, Smøla Jeger og Fiskerforbund, Norges Bondelag, avd Møre og Romsdal, Bonde og småbrukarlaget avd Møre og Romsdal, Statnett SF, Istad Kraftnett, Nordmøre Energiverk AS, Statkraft SF.

I tillegg fikk Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet og Landbruksdepartementet søknadene og KU'ene til orientering.

NVE arrangerte møte med Smøla og Tustna kommuner, Fylkesmannen og Fylkeskommunen på Smøla 28.02.00. Samme dag ble det holdt offentlig møte på VestSmøla samfunnshus. På dette møtet ble NVEs formelle behandlingsprosess presentert, Statkraft og NEAS orienterte om sine søknader og Smøla kommune orienterte om den kommunale behandlingen i form av kommunedelplan og reguleringsplan. I underkant av 300 mennesker møtte opp.

Søknaden og meldingen fra Ørntua Vindkraft ble sendt på høring 29.03.99 med høringsfrist 02.07.99. For høringsinstanser, se over. NVE arrangerte et åpent møte for kommunen, Fylkesmannen og Fylkeskommunen og andre interesserte på Smøla 26.05.99. Omtrent 15 personer deltok på møtet. Samme dag hadde vi en befaring av det aktuelle utbyggingsområdet. NVE avklarte at sluttbehandling av søknaden ville skje parallelt med sluttbehandling av foreliggende søknader fra NEAS og Statkraft.

NVE ba 30.06.00 Statkraft og NEAS om tilleggsopplysninger. Statkraft har levert tilleggsopplysninger til NVE datert 15.09.00, 13.11.00 og 05.12.00 og NEAS 30.08.00 og 27.11.00.

NVE arrangerte 12 og 13.09.00 sluttbefaring av de omsøkte prosjektene fra Statkraft og NEAS. På befaringen deltok representanter for NVE, Statkraft SF, NEAS, Smøla kommune, Tustna kommune, grunneierne, Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning.

Smølaprosjektet

Smøla kommune tok våren 1998 initiativet til å opprette et prosjekt som skulle koordinere ulike planprosesser i forhold til hverandre. Dette gjaldt NVEs behandling av melding, søknader og KU etter energiloven og forskrift om konsekvensutredninger, kommunens utarbeidelse av en kommunedelplan for vind og reguleringsplaner og Fylkesmannens arbeid med verneplaner for Smøla. Representanter for de ulike myndighetene har sittet i prosjektgruppen. Prosjektet er finansiert bl a av Miljøverndepartementet.

4. Innkomne merknader

NVE har mottatt innspill fra 49 institusjoner/organisasjoner/personer knyttet til høringen av søknad og KU fra NEAS og Statkraft. Der det ikke er spesifisert, gjelder uttalelsene vindkraft på Smøla generelt og er ikke direkte knyttet opp til de enkelte prosjektene.

4.1 Lokale og regionale myndigheter

Smøla kommune er i brev 11.04.00 positive til planene om vindkraftutbygging på Smøla.

Kommunestyret la bl a vekt på følgende forhold:

- Vindkraftutbyggingen bør skje sammenhengende fra øst til vest i de omsøkte områdene ut fra landskapsmessige forhold.
- Vindmøller som er tenkt plassert nord for Dyrnesvannet i trinn 2 hos Statkraft må vurderes nærmere i reguleringsplanen i forhold til støy, friluftsliv, visuelle forhold mm.
- Muligheten for 190 MW vindkraft på Smøla bes utredet.
- Kommunen ønsker ikke at de omsøkte pilotmøllene opptar overføringskapasitet.
- Det bør etableres et naturfaglig oppfølgingsprogram for å kartlegge natur- og miljøfaglige konsekvenser av utbyggingen, gjerne i tilknytning til det planlagte grønne senteret på Moldstad (Norsk Myrmuseum).
- Kommunen anbefaler følgende løsninger for den planlagte kraftledningen: Mellom Hestøya og Rangneskrysset kables 22 og 132 kV-nivå, og eksisterende 22 og 66 kV saneres. Mellom Fuglevågkrysset og Hinnåa kables ny 132 kV ledning. Mellom Hinnåa og Fredly utføres 22 kV og 132 kV luftledninger på samme masterekke.

Ytterligere kommentarer til Statkraft SF sin KU:

- Landskap: Hytte ved vindmølle 46 er ikke inntegnet. Vindmøllerekkene bør avsluttes i lik avstand fra fylkesveien for å bedre inntrykket.
- Fugl: Smølalirype hekker over hele Smøla. Markeringslys som kan tiltrekke fugl, må begrenses.
- Kulturminner: Fagrapporten vurderer ikke kulturminner og kulturmiljø i et lokalt perspektiv. Møller som er tenkt plassert nært Dyrnes synes å komme i konflikt med kulturminner/miljø og bør tas ut av planene.
- Støy: Småbruk på Eineset og noen hytter vil få støynivå over SFTs retningslinjer. Støy vil bli hørbar på Dyrnes ved vind fra sørøst og de nærmeste vindmøllene bør fjernes.
- Samfunn: Tallmek Smøla kan produsere vindmølletårn, Kommunen understreker betydningen av lokal deltakelse i produksjon, utbygging og drift/vedlikehold.
- Friluftsliv og reiseliv er mangelfullt utredet.

Ytterligere kommentarer til NEAS sin KU:

- Støy: Bebyggelse i Skomsøyvågen kan bli utsatt for støy over SFTs grenser. Forholdet må utredes nærmere i reguleringsplanbehandling.
- Kulturminner og kulturmiljø: Vindmølle 3, 4 og 5 bør vurderes tatt ut av planene i forhold til seglmerket og gravstedene på Ersnes og Gjeldberg. Mulig ved valg av 2 MW vindmøller. Hvis seglmerket bygges inn, bør det vurderes å flytte merket.
- Drikkevannsforsyning: Nye vannveier med avrenning mot Gjeldbergvatnet må ikke etableres og nye veier i området må begrenses mest mulig for å redusere utvasking av humus og fargestoffer.

Kommentarer til begge prosjekter:

- Kraftledning til Straumen: NEAS sin linje til Fuglevågen virker uheldig dersom Statkraft gis konsesjon til utbygging som omsøkt. Begge utbyggere må tilstrebe parallell plasserte mastefester.
- Noen vindmølleplasseringer er felles i Statnett og NEAS sine søknader.
- Et sammenhengende vindparkområde bestående av både NEAS og Statkraft sitt prosjekt, må samordnes med hensyn til bl a rekkeavstand, fargesetting, rotasjonsretning osv.
- Sumvirkning for rødlistearter bør tilleggsutredes.

Tustna kommune ved kommunestyret oversendte i brev 07.04.00 følgende vedtak:

1. *Tustna kommune ser positivt på utbygging av vindpark i Smøla kommune.*
2. *Tustna kommune kan godta en utbygging av en ny 132 kV-linje over Solskjeløya og fram til trafostasjonen på Nordheim. Dette forutsetter at eksisterende 22 kV linje over Storøya og Solskjeløya fram til Nordheim trafostasjon rives.*

132 kV og 66 kV-linjene vurderes lagt i jordkabel de siste 2-300 meter inn til trafostasjonen på Nordheim.

Kommunen stiller spørsmål ved om sjøkabel helt til Nordheim trafo er godt nok utredet. Ved luftlinje over Storøya og Solskjeløya, er det omsøkte alternativet det beste.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har i brev 01.05.00 uttalt seg til søknadene:

Fylkesmannen frarår at NVE gjev konsesjon etter energilova for vindpark på 40 MW for NEAS og for en full utbygging etter trinn 2 for Statkraft (150 MW). Etter ei samla vurdering finn fylkesmannen å kunne akseptere ei utbygging som omsøkt av Statkraft for ein vindpark på 20 møller med effekt 40 MW (trinn 1). Føresetnaden for ei slik tilråding er at tilførselsvegen blir ført inn i vindparken frå sørsida, og at kraftleidninga blir lagt i kabel frå transformatorstasjonen inne i parken og vidare langs vegen til forbi Hinnåavassdraget. Det er ikkje lagt fram forslag til program for oppfølgende granskingar på allmenne interesser. Vi føreset at program for dette blir sendt hit til uttale, og at eventuell konsesjon inneheld nødvendige vilkår om slike granskingar.

Andre kommentarer til søknader og utredninger:

- Planområdene er viktige områder for havørn som er klassifisert som en hensynskrevende art. 60 av 255 kjente hekkelokaliteter i Møre og Romsdal er på Smøla. KU mangler dokumentasjon av trekkoridorer for ulike fuglearter. Problemstillingen hvor fuglene flyr rundt vindparken og i overføringsnettet, er ikke belyst.
- Mye urørt natur gir landskapet på Smøla høy landskapsestetisk verdi, og det er sårbart for høye installasjoner fordi det er så flatt.

- Friluftsliv som legger vekt på naturopplevelse i urørt terreng, vil bli vesentlig berørt. Kryssinga av Fuglevågvasdraget vil virke negativt på fisket i elva. Andre brukergrupper kan ta området i bruk når tilgjengeligheten øker.
- Utbygginga vil få små konsekvenser for landbruket da det ikke er registrert dyrka eller dyrkbar jord innenfor planområdene.

KU fra Statkraft:

- 4-5 havørnpar berøres. Dette gjelder ikke bare hekkende par i området, men også par som trekker gjennom området.
- Det bør vurderes om de 20 møllene kan etableres i en mer geometrisk form pga stor synlighet.
- Parallellføring med eksisterende kraftledning kan aksepteres, men ny kraftledning bør kables frem til Hinnåavassdraget. Kravet om kabling begrunnes med visuelle effekter og kollisjonsfare for sangsvane og smålom. Transformatorstasjonen bør flyttes sør i vindparken og vegadkomsten bør være fra sør.
- Fylkesmannen mener at trinn 2 har for betydelige negative konsekvenser, spesielt for havørn.

KU fra NEAS:

- Tap av 5-8 hekkelokaliteter. Det er ikke tatt hensyn til evt ødeleggelse av hekkelokaliteter pga ødelagte fluktruter.
- Større og færre vindmøller gir minst konsekvenser. Vindparken ligger i et inngrepsfritt område og vil bli visuelt dominerende fra Gjeldberg, Stølen-Skaret, Jøa, Jøstølen og Steinsøynes.
- Alle kraftledningstraseene er konfliktfylte i forhold til landskap, men alternativ 1 over Klakkavågen er spesielt uheldig.

Møre og Romsdal fylkeskommune v/Fylkesrådmannen har uttalt seg til sakene i brev 19.04.00. Fylkeskommunen mener at de østlige områdene bør prioriteres for vindkraftutbygging ut fra landskaps- og miljømessige hensyn og at videre utbygging må skje etappevis mot vest. Ved full utbygging bør det gis en samlet konsesjon som inkluderer ny kabel til Tustna. Dersom nettkapasitet blir begrensende, bør vindkraftutbygging reduseres i vest rundt Gjeldbergvannet og nord for Dyrnesvatnet. Det bør kreves visualiseringer av vindmøller i rette rekker innenfor Statkrafts trinn 1. Avgrensing og samordning av de ulike vindkraftområdene bør etter Fylkeskommunens syn skje gjennom de kommunale arealplanene.

Vindparkene vil visuelt dominere store områder hvor deler er registrert som nasjonalt verneverdig. Parallellføring med eksisterende linje og vei vil ikke forringe miljøet vesentlig. Opprydding av linjeføringene over Sørsmøla vil være positivt for det visuelle inntrykket. Fylkeskommunen støtter Smøla kommunes krav om kabel på strekningen ut til Hestøya.

Fylkeskonservatoren peker på at Statkraft sitt trinn 1 område i liten grad kommer i konflikt med *kulturminner*, men at KU-rapporten er mangelfull i forhold til underlagsrapportene. Byggetrinn 2 vil i større grad berøre kulturminner som både er automatisk fredet og fra nyere tid og potensialet for funn vurderes som stort. Dette er manglende kartlagt for trinn 2.

De planlagte kraftledningstraseene vil passere nært et dagbrudd til Sletringen gamle gruve, spor etter kobbergruvevirksomhet ved Nausthaugberga og steingarder og en gravrøys ved Elvegarden. Ved detaljplanleggingen må mastefestene vurderes.

Undersøkelsesplikten etter §9 i kulturminneloven må gjennomføres i god tid før aktuelle tiltak igangsettes, kulturminner nær anlegget må merkes i anleggsperioden for å hindre skader og det må søkes om dispensasjon etter § 8 ved direkte konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Statens Vegvesen, Møre og Romsdal Vegkontor sier i brev til Statkraft 01.03.00 at den planlagte utbyggingen ikke vil komme i konflikt med vegtiltak på Smøla. Tiltakshaver er økonomisk ansvarlig for å utbedre eventuelle skader på riksvegen. Ved spesialtransport må det søkes om dispensasjon. Endelig avklaring for atkomst vil bli behandlet gjennom reguleringsplanen. Ved byggetrinn 2 må legging av kabel langs riksvegen og oppheng av kabler under broer avklares med Vegvesenet.

4.2 Sentrale myndigheter

Direktorat for Naturforvaltning (DN) uttaler seg i brev av 18.05.00 og 22.05.00 om utbygging av vindkraftverk på Smøla. DN anbefaler bygging av trinn 1 for Statkraft under forutsetning om at det settes konsesjonsvilkår om oppfølgende undersøkelser. DN frarår at det blir gitt tillatelse til full utbygging for Statkraft. DN frarår også at det blir gitt konsesjon for vindpark på 40 MW til NEAS fordi de anser de negative konsekvensene for verneinteresser å være større i dette området enn for Statkrafts omsøkte område lenger øst.

DN har generelt en positiv holdning til at vindkraft i praksis nå ser ut til å bli realisert som en alternativ energikilde i Norge. Samtidig understrekes at det i dette prosjektet er stor usikkerhet omkring virkningene for nasjonalt viktige miljøverdier. Særlig nå i starten av vindkraftutbyggingen i Norge, bør store vindmølleprosjekter bygges ut trinnvis. Når effekten på naturmiljøet av de foregående etapper er tilfredsstillende undersøkt og vurdert, kan det eventuelt gis tillatelse til etterfølgende etapper.

Kommentarer til Statkrafts prosjekt:

- DN mener KU-programmets krav til utredninger ikke er tilfredsstillende oppfylt når det gjelder konsekvenser for fugl og oppfølgende undersøkelser.
- DN mener det må tas spesielle hensyn og settes i verk tiltak for å sikre de "hensynskrevende" artene havørn og smålom. DN mener konsekvensvurderingene utbyggingen er for generelle og for lite knyttet til de fugleartene og de landskapsforholdene som finnes i planleggingsområdet. I KU er det ikke beskrevet kjente trekkorridorer innenfor planområdet.
- Tilførselsvei bør gå fra sør og i den samme traseen bør det fremføres jordkabel fra trafo, sørover mot fylkesveien og videre forbi Hinnåavassdraget. Dette av hensyn til kollisjonsfare mellom kraftledning og ulike fuglearter som sangsvane og smålom.

Kommentarer til NEAS' prosjekt:

NEAS har ikke lagt fram forslag til oppfølgende undersøkelser. I en eventuell konsesjon må det settes vilkår om hvilke undersøkelser som skal gjennomføres med tidsfrist. DN forutsetter at programforslag til oppfølgende undersøkelser sendes på høring. DN mener det må tas spesielle hensyn og settes i verk tiltak for å sikre den "hensynskrevende" arten havørn.

Riksantikvaren har i brev 05.05.00 kommet med merknader til KU og søknader. Det pekes på at det ikke er gjort en samlet vurdering av konsekvensene for de to omsøkte vindparkene, og legger til grunn at de er gjensidige utelukkende. Riksantikvaren tilrår konsesjon til Statkrafts byggetrinn 1 (prioriteres

pga lite direkte konflikt, få registrerte kulturminner i området, landskapsformene gjør de visuelle effektene akseptable) eller alternativt NEAS sitt prosjekt (større direkte konflikt, høyere funnpotensiale og registrerte kulturminner, nærmere kystkulturmiljøene, men mindre konflikt for kulturlandskap Sør-Smøla). Konesjon til Statkrafts byggetrinn 2 bør ikke gis pga store negative konsekvenser for landskap og kulturmiljø. Undersøkelser etter kulturminnelovens § 9 må gjøres senest i forbindelse med reguleringsplanbehandling. Fotomontasjer av en etablert vindmøllepark, må tas fra samme standpunkter som i KU for å kunne vurdere visualiseringsverktøyene.

KU fra Statkraft:

Utredningene oppfyller KU-programmet. God visualisering, men ønskelig med flere standpunkter fra flere viktige kulturmiljøer. Den vestlige delen av området synes å være mer sårbart enn den østlige. Verdivurderingene i fagrapportene burde vært tatt med i KU.

KU fra NEAS:

Kulturminneutredningen gir en grundig gjennomgang av kulturminner innen planområdet og den visuelle dominanssonen. Det savnes en skildring og verdivurdering av kulturmiljø langs kysten. Det er mulig å danne seg et bilde av virkningen for kystkulturen ved å se fagrapporter og KU fra NEAS og Statkraft i sammenheng. Kartfesting av mulig arealkonflikter for kraftlinjene mangler.

Statens Forurensningstilsyn (SFT) har uttalt seg til søknadene i brev datert 29.06.00. Midlertidig bygg- og anleggsvirksomhet er unntatt fra forurensningsloven. Konsekvensene av refleksblink og skyggekastning forventes å bli neglisjerbare for begge prosjekter.

Statkraft's prosjekt:

SFT mener at støyproblemene er marginale ved trinn 1 (2 hytter nord for planområdet får støynivå over SFTs anbefalte retningslinjer), og har ingen merknader til denne utbyggingen. Ved trinn 2 har en større motforestillinger. To hytter og ett småbruk nord for planområdet, fire hytter og et friluftsområde sør for planområdet og en hytte vest for Dyrnesvannet, får støynivåer over SFTs retningslinjer. I tillegg ligger flere titalls boliger nord og vest for planområdet innenfor influensområdet. Ved utbygging av trinn 2 må utbygger vurdere å søke om utslippstillatelse etter forurensningsloven.

NEAS' prosjekt:

Ut i fra utførte beregninger er det sannsynlig at noen boliger vil få støynivåer over 40 dBA. Hvis tiltaket gjennomføres, må utbygger vurdere behovet for en utslippstillatelse eller endre lokaliseringen av enkeltvindmøller.

Kommentar fra NVE: Den endelige mølleplasseringen fra NEAS er ikke kommentert av SFT.

Kystverket har i brev 29.03.00 ingen kommentarer til søknadene med unntak av at Statkraft må søke om tillatelse etter Havne- og farvannsloven for å legge sjøkabelen mellom Edøy og Solskjeløya.

Luftfartstilsynet skriver i brev 18.02.00 at vindkraftverkene på Smøla, Hitra og Stadtlandet vil være vesentlige hinder for luftfarten, og anmoder om at vindkraftverk merkes i henhold til Luftfartstilsynets normer BSL E 2-2. Det forutsettes at rotorbladene blir hvite og at det monteres hvite varsellys på toppen av motorhuset. Når flere vindmøller står i et avgrenset område, kan det aksepteres at kun møllene langs ytterkant og de høyeste møllene i området utstyres med varsellys. Dersom ikke alle vindmøller i ytterkant lysmerkes, må avstanden mellom lysene ikke overstige 700 meter.

Fiskeridirektoratet har i brev 08.02.00 ingen kommentarer til søknadene.

Forsvarskommando Sør-Norge har i brev til Statkraft 29.09.99 ingen innvendinger til omsøkte sjøkabeltrase.

4.3 Natur- og miljøvernorganisasjoner

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) går i brev 05.01.00 imot at det gis konsesjon til de omsøkte vindkraftanleggene. Dette begrunnes med beliggenhet i det største inngrepsfrie naturområdet i sone 2 i lavlandet i Møre og Romsdal (reduseres fra 30 km² til 5 km²) og i et område med ulike rødlistearter. Uavhengig av utredningenes kvalitet mener NOF at vindkraftanlegg bør etableres på mindre konfliktfylte områder i kommunen. NOF har gjort underlagsarbeid i forhold til begge konsekvensutredningene, men mener at kravene stilt i KU-programmene ikke er oppfylt jfr punktene under:

- Viktige rapporter/opplysninger om fuglelivet på Smøla er ikke med i datagrunnlaget for KU.
- Pkt 1 oversikt over rødlistede arter: Vurderes som oppfylt, men det burde vært en bredere beskrivelse av fuglelivet i området.
- Pkt 2 trekk-korridorer: I Statkrafts utredning er det ingen slik beskrivelse verken i KU- eller underlagsrapportene.
- Pkt 3 konsekvensvurdering for rødlistearter: Gjennomgått i underlagsrapportene, men nesten ikke omtalt i KU, noe som gir inntrykk av at vindkraftanlegg ikke er problematisk for fuglelivet. Det etterlyses spesielt henvisning til materiale presentert på Vindkraftseminar 8. nov 99 hvor det konkluderes med at det har liten overføringsverdi å se på erfaringer fra kulturlandskap i for eksempel Danmark og Tyskland.
- Pkt 4 berøring av spesielle biotoper: Kravet er ikke oppfylt og kun omtalt indirekte i underlagsrapportene.
- Pkt 5: avbøtende tiltak: Temaet er omtalt, men kun vinklet mot mindre tiltak som merking av liner, stenging av veier mm. Det viktigste avbøtende tiltak; diskusjonen om plasseringen av vindkraftverket, er ikke diskutert.

NOF kritiserer energi- og miljøvernmyndigheter for manglende målsetninger og retningslinjer for lokalisering av vindkraft i Norge, og mener at utredningene av de to omsøkte prosjektene på Smøla i større grad skulle vært samordnet. Det vises til utilfredsstillende høringsrutiner når det gjelder hvem som er høringsinstanser og hvilke vedlegg som sendes ut.

NOF viser til tidligere uttalelser til meldingene og flere Stortingsmeldinger og kritiserer at kartlegging av det biologiske mangfoldet ikke er med som en viktig del av KU-programmet og at utredningene av fuglelivet er konsentrert om rødlistearter. Underlagsrapportene vurderes som mangelfulle og mener dette skyldes korte tidsfrister og KU-programmets presisering av at vurderingene skulle bygges på eksisterende data og evt supplerende feltarbeid. Beskrivelsen av konsekvensene for fuglelivet er etter NOFs mening for lite vektlagt og for generell i de oppsummerende KU-rapportene.

NOFs gjennomgang av underlagsrapporter og KU:

Forekomstene av sangsvane er misvisende i Statkraft sin rapport og stemmer ikke med det som legges frem i NEAS sin rapport.

NOF viser til at de har lagt frem materiale som gjør det mulig å vurdere aktuelle arters forekomster innen planområdet. Også materiale for hekkeforekomster, trekkruiter, overnatting, overvintring og

kollisjon med kraftledninger for havørn er videreformidlet til NINA. NOF stiller spørsmålstegn ved hvorfor det ikke er gjort en grundigere gjennomgang av trekkorridorer for havørn og kraftledningens betydning for populasjonen og en vurdering av hvilken verdi planområdet har for havørn lokalt, regionalt og nasjonalt. Det vises til at dette området på Smøla har de mest konsentrerte hekketerritoriene som man kjenner til og at ørna i dette området har relativt høy ungeproduksjon. Det skyldes det småkuperte landskapet som i det vesentlige er urørt. Området vurderes av NOF som spesielt verdifullt ut fra naturverdi, forskning, forvaltning og opplevelse.

I NEAS sin KU-rapport står det at tekniske inngrep nærmere enn 300 m fra kjente hekkelokkaiteter er unngått og at man derfor kun regner med lokale konsekvenser ved at hekkefuglene flytter til andre steder på Smøla. NOF understreker at de ikke støtter disse konklusjonene. De viser til at inngrepene er viktige nasjonalt og internasjonalt og at området er klassifisert som et "Important Bird Area" av organisasjonen BirdLife International.

Vurderingene gjort i forhold til kraftledningene, er generelle og lite knyttet til artene og terrenget i det aktuelle området. Det er bl a ikke tatt utgangspunkt i materiale fremskaffet av NOF om konkret vurdering av kraftledningers betydning som dødsårsak for sangsvane og havørn og andre lavtproduserende arter. Kraftledningene vil krysse trekkruiter både for havørn og smålom. Reiselivspotensialet knyttet til Smølas rike og spesielle fugleliv er ikke vurdert.

Naturvernforbundet i Møre og Romsdal går i brev 14.04.00 sterkt imot de planlagte vindkraftverkene på Smøla, og peker på behovet for utarbeidelse av fylkesplaner for vindkraft:

Det er betydelige og godt dokumenterte natur- og verneverdier på Smøla. Som det vil gå frem av KU-rapporten, er det omsøkte området viktig for flere rødlistede fuglearter. En utbygging vil måtte komme i konflikt med Norges internasjonale ansvar for sårbare og truede arter. Det omsøkte utbyggingsområdet for vindparken er det største og ett av de aller siste områdene av inngrepsfri natur, sone 2, i lavlandet i Møre og Romsdal. En utbygging som omsøkt, vil redusere det inngrepsfrie området til ubetydelige rester. Ut fra Norges forpliktelser etter Rio-konvensjonen om biologisk mangfold, ratifisert i 1993, bør ytterligere inngrep i denne type områder avvises.

Naturvernforbundet mener en primært må søke å redusere energiforbruket i Norge, men hvis forbruket allikevel øker, er vindkraft blant de beste produksjonsalternativene. Dette forutsetter at man unngår bygging i villmark/inngrepsfrie områder, nær artsrike lokaliteter og sjeldne naturtyper, nær viktige kulturlandskap og åpne kystområder. De omsøkte tiltakene vil komme i konflikt med disse punktene.

Naturvernforbundet mener at KU ikke oppfyller kravene i KU-programmet, særlig mhp fugl. I Statkraft sin KU-rapport mangler beskrivelse av kjente trekk-korridorer og berøring av verdifulle biotoper. Naturvernforbundet peker på at det er vanskelig å uttale seg til både fakta og konsekvenser når KU-rapportene er sammendrag av utredningene og det foreligger underlagsrapporter i tillegg.

Norges Jeger- og Fiskerforbund og Den Norske Turistforening går i en felles uttalelse 14.04.00 imot at det gis konsesjon til de omsøkte vindkraftverkene på Smøla til tross for at de generelt er positiv til økt satsing på nye fornybare energikilder. En støtter synspunktene til Smøla Jeger- og Fiskerforening, Møre og Romsdal Jeger- og Fiskerforening og FRIFO som alle går i mot en vindkraftutbygging på Smøla.

NJFF og DNT viser til at utbyggingen vil redusere inngrepsfrie områder på Smøla og at dette er i strid med vedtatte politiske målsettinger. Inngrepene vil få negative konsekvenser for jakt, fiske og annet friluftsliv og det forventes negative effekter på dyrelivet. Det pekes på at det er flere rødlistede fuglearter i området og at store deler av Smølalirypas hekkebiotoper vil bli berørt. Vindkraftverkene vil føre til store landskapsmessige endringer. Organisasjonene finner det betenkelig at det planlegges vindkraft i nedbørsfeltet i vassdrag som er vernet mot kraftutbygging.

Møre og Romsdal Jeger- og Fiskerforening går i brev 14.04.00 imot en vindkraftutbygging på Smøla. Det pekes på at temaene friluftsliv, inngrepsfrie naturområder, varig verna vassdrag, konsekvenser for Smølalirypa, er for dårlig utredet. Foreningen stiller seg tvilende til at vindkraft vil føre til en ny reiselivsnæring og mener 0-alternativet, Smøla uten vindpark, er for dårlig utredet. Foreningen er prinsipielt positiv til etablering av vindmøller, men mener at større inngrepsfrie områder må skjermes. NJFF Møre og Romsdal peker på at det bør utarbeides en samlet plan for vindkraft-etableringer hvor områder med store frilufts- og naturkvaliteter blir unntatt. Kombinasjonen av en vindkraftutbygging og nye verneområder på Smøla, gjør fremtiden usikker i forhold til jaktutøvelse.

Smøla Jeger- og Fiskerforening går i brev 21.10.99 og 10.04.00 sterkt imot planene om vindkraftutbygging på Smøla og ønsker utarbeidelse av en nasjonal/fylkesplan for vindkraft. Anleggene vil redusere de mest villmarkspregede inngrepsfrie områdene på Smøla med 30 %, og de vises til ulike stortingsmeldinger hvor viktigheten av slike områder presiseres. Fordi jakt, fiske og friluftsliv i stor grad er knyttet til opplevelsesverdien, vil utbyggingen føre til at disse aktivitetene ikke kan utøves som før. Det vises til ornitologisk ekspertise som hevder at hekkeområdene til flere rødlistede fuglearter vil bli berørt. Foreningen er spesielt bekymret for effekten på Smølalirypa. Foreningen viser til at folk blir boende, flytter tilbake eller besøker Smøla pga de uberørte naturområdene. Vindkraftverkene og kraftledningene vil føre til visuell forurensning for store deler av det flate Smølalandskapet. Fuglevågvassdraget har høy vernevedi for botanikk, land- og vassfauna og friluftsliv og nedslagsfeltet til vassdraget inngår som en del av planområdet. Kraftlinjen vil føre til økt kollisjonsfare for fugl som følger vassdraget.

Foreningen mener at pilotprosjektet fra Ørntua med tre vindmøller bør få konsesjon og bør prøves ut over tid før begrenset, videre utbygging eventuelt igangsettes f eks langs veien mellom Fuglevågen og Stensøynes.

Friluftslivets Fellesorganisasjon viser i brev 14.04.00 til vedtak fattet 30.03.00 hvor en går imot de planlagte vindkraftverkene på Smøla. Dette begrunnes i et krav om at det bør utarbeides en nasjonal samlet plan for vindkraftetableringer for å unngå uheldige virkninger for natur- og friluftsinnteresser. Anleggene på Smøla vil redusere et viktig inngrepsfritt område, og det skal godt gjøres å finne et område som er mindre egnet for vindkraftutbygging.

4.4 Energiverk

Istad Kraftnett AS har i brev 13.04.00 vurdert behovet for nettforsterkninger ved innmating fra vindkraftverk på Smøla og har ingen innvendinger til de omsøkte prosjektene. Etter økning i ytelsen i Straumen og Nordheim transformatorstasjoner kan det etableres 40 MW ny kraftproduksjon. Ved etablering av 150-190 MW vindkraft er det behov for en ny 132 kV overføring til Nordheim transformatorstasjon.

Istad Kraftnett mener generelt at det er positivt med strøminnmating i området pga redusert behov for uttak fra overliggende nett og redusert tap. Dagens reserveforsyning av Smøla er ikke holdbar i

tunglast situasjoner. Ved etablering av en ny 132 kV ledning til Nordheim bør eksisterende 22 kV ledning saneres, mens 66 kV blir stående og drevet på 22 kV. Istad Kraftnett beklager at de som planansvarlige for regionen ikke har fått tilgang til stasjonære og dynamiske nettanalyser, harmoniske analyser og analyse av flikkerforhold utført for Statkraft.

Nord-Møre Energiverk AS skriver i brev 16.03.00 til Statkraft at de anser driftsmessige ulemper som minimale ved samføring av 22 og 132 kV liner på en masterekke fra Rangnes til Hestøya. NEAS samtykker til Statkrafts ledningsplaner ved trinn II og forutsetter at det inngås avtaler om de økonomiske forholdene ved tiltaket.

I brev 13.04.00 stiller NEAS eksisterende kraftledningstraseer på Smøla og frem til Nordheim til disposisjon for en ny 132 kV ledning. Dette forutsetter at NEAS kan opprettholde sine forpliktelser som områdekonsesjonær og eierskap til anleggene uten økte kostnader.

Vedlagt følger et brev fra Norsk Vindkraft AS/SeaWest WindPower hvor lokalisering av en 40 MW vindpark i NEAS sitt planområde anslås å føre til 6-7 % mer energiproduksjon enn en tilsvarende park i Statkraft sitt området. Dette skyldes ulik vindstyrke (8 vs 7,8 m/s) og skyggeeffekt av vindmøller som står i den dominerende vindretningen.

Statnett SF viser i brev 12.04.00 til at gjeldende retningslinjer "Retningslinjer for systemansvaret i kraftsystemet, 2/99" og "Retningslinjer for nettilkobling av vindkraftverk" må legges til grunn for dimensjonering av vindparken. Statnett peker på koordineringsbehovet mellom de to omsøkte parkene, og mener at det ikke er plass til begge prosjektene uten betydelige forsterkninger i regional- og sentralnettet.

4.5 Lokale og regionale organisasjoner og andre

Kirkelig Fellesråd i Smøla, Den norske kirke viser i brev 11.04.00 til Gravferdsloven og bestemmelser i kirkegårdsvedtekter om kirkegårdsfreden. De ber om at NEAS sine foreslåtte vindmøller nr 3, 4, 5, 13, 14 og 15 flyttes fordi de vil virke forstyrrende på ferdsele på Gjelberg og Ersnes kirkegård.

Smøla SV peker i brev 13.04.00 på at vindkraftverk på Smøla vil bli en visuell forurensning i det flate landskapet. Partiet ber om bedre utredning ved hjelp av tredimensjonale visualiseringer som viser bevegelse. Hvis det bygges vindkraft på Smøla, krever Smøla SV at overføringslinjene legges i kabel for å redusere det visuelle inntrykket og redusere konflikt i forhold til fuglelivet. Fugleproblematikk og konsekvenser for kulturlandskapet på Sørsmøla burde vært mer vektlagt i konsekvensutredningen.

Smøla Venstre, Arbeiderparti, Senterparti og Kristelig Folkeparti ønsker i brev 14.04.00 at det bygges ut vindkraftverk på Smøla for å skape ny næringsutvikling og optimisme i kommunen som strever med fraflytting og tap av arbeidsplasser. De fire politiske partiene mener at en utbygging vil bety mer aktivitet i anleggsfasen bl a for lokalt næringsliv, muligheter for delproduksjon på Smøla, store årlige inntekter i tillegg til en engangskompensasjon til kommunen og berørte grunneiere, arbeidsplasser i driftsfasen, muligheter for utvikling av kunnskapsbaserte arbeidsplasser (forskning), økt turisme, økt tilgjengelighet til utbyggingsområdet og produksjon av ren fornybar energi. Når de estetiske hensynene ivaretas gjennom riktige mølleplasseringer og kabling av deler av overføringsnettet, vil fordelene ved utbygging klart overstige ulempene, mener partiene.

Smøla Høyre er i brev 09.04.00 positive til vindkraftutbygging på Smøla men har følgende kommentarer til henholdsvis Statkrafts (1) og NEAS (2) sine søknader:

- (1) Vindmøller plassert nord for Dyrnesvannet i kortere avstand enn 1 km fra boområder, må tas ut av søknaden og evt plasseres som en forlengelse av rekkene mot Fuglevågen. Kabling av ny 132 kV mellom Fuglevågvasdraget og Hinnåa prioriteres foran kabling av 22 og 132 kV ledning fra Hestøya til Rangneskrysset.
- (2) Møllene plassert nær bebyggelse i Skomsøyvågen må trekkes lenger bort fra bebyggelse (mølle 11, 16, 17 og 18).

Motvind-aksjonen har i brev 11.04.00 og 12.04.00 i mot vindkraftutbygging på Smøla fordi:

- Vindkraft er dyrt og både samfunns- og bedriftsøkonomien ved prosjektene er usikre. NVE bør ikke innvilge konsesjon til kraftverk som har store subsidieringsbehov.
- Effektiviteten av vindkraft er nesten null. Skal man kunne utnytte effekten må annen konvensjonell kraft bygges ut tilsvarende. Vindturbiner er lite effektive sett mot installert effekt.
- Vindkraftutbygging på Smøla vil i liten grad bidra til økt sysselsetting, og aksjonen mener det er urealistisk at en kompetansemiljøer vil etablere seg på Smøla.
- Den forventede kommunale skatteinntekten er usikker og svært lav hvis Zimmerutvalgets forslag til lov om ny eiendomsskatt vedtas. Det vises til brev fra OED av 11.02.00 hvor OED fastslår at *det ikke finnes ordninger for konsesjonskraft jfr vannkraftprosjekter.*
- Det foreligger ikke kompensasjonsavtaler for berørte grunneiere enda, men de foreløpige tallene som legges frem bl a i NEAS sin søknad, viser at det er snakk om små summer.
- Kommunen oppfattes som ensidige støttespillere for utbyggerne. Motvind-aksjonen mener reiselivet på Smøla vil tape på utbyggingen fordi en baserer seg på naturopplevelsene. Det vises til lokal motstand og at ordførerens utsagn ikke er representativt for hele kommunen.
- Vindkraftverkene vil være et stort naturinngrep på Smøla og oppfattes som visuelt forurensende og vil ha negative konsekvenser for fauna, bo- og trivselsforhold. Smøla er i en særstilling når det gjelder våtmark, myr, kyst- og skjærgårdslandskap, sletteland og ornitologiske interesser. Aksjonen ber om at NVE utarbeider en nasjonale standard for bygging av vindmølleparker.
- *Utbyggingen vil redusere inngrepsfrie områder på Smøla i strid med nasjonale målsetninger.*
- Det stilles spørsmålsteget til at vindkraftverk betraktes som reversible inngrep. Ved en eventuell fjerning vil betongfundamenter bli liggende og det vil være sår i naturen etter veiinngrepene.
- Utbyggingen vil berøre viktige fugleinteresser hvor spesielt havørn, smålom, storlom og sangsvane er sårbare arter. Konsekvensene for fuglelivet bagatelliseres i konsekvensutredningene og uttalelser fra faglig hold er ikke tilstrekkelig vektlagt.
- Vindmøllene vil føre til uakseptable visuelle virkninger for hele Smøla, men spesielt for de som bor på sør og vestsiden av Smøla. På grunn av det flate landskapet er det ingen virksomme avbøtende tiltak. Flytting vurderes også som viktig av støymessige grunner. 2-3 helårsboliger og flere hytter vil få støynivå over SFTs retningslinjer.
- Verneplanen for Smøla er ikke vedtatt ennå og det er ikke holdbart at KU kun refererer til foreløpige verneverdige områder.
- Det er påpekt en rekke fornminner i planområdet og potensialet for flere funn betegnes som stort.
- Kraftledningene skal krysse områder som er aktuelle for vern som landskapsvernområde og naturreservat og det vernede vassdraget, Fuglevågvasdraget. Det kreves at strekningen over Røkmyran til Hinnåa kables.
- Lokaliseringen av vindkraftverk på Smøla er i strid med både NVEs og Statkrafts oppgitte lokaliseringskriterier.

KU-krav:

- Visualiseringene er ikke gode nok. Det kreves videofremvisning av den samlede virkningen.
- Mer utfyllende informasjon om konsekvensene for fuglelivet.
- Utredning av utbredelse og effekt av infralyd fra vindmøllene. SFT bør vurdere saken.
- Fullstendig arkeologisk kartlegging.

Innsmøla Vel er i brev 29.03.00 positive til vindkraftverk på Smøla, men krever at overføringsnettet må legges i kabel. Overføringsledningene skal krysse naturperler og verdifullt kulturlandskap. Foreningen mener at satsing på miljøvennlig energi er fornuftig og at befolkningen må akseptere lokalisering av slike kraftverk i egen kommune.

Vestsmøla Vel (for bygdene Dyrnes og Råket) er positiv til vindkraftutbyggingen på Smøla, men ønsker at de nordligste vindmøllene fjernes pga visuelle og støymessige problemer ved nærhet til bebyggelse. Vindmøller må ikke plasseres slik at de tilrettelagte turområdene ved Kvennaskogen og Kvennavatnet blir vesentlig forringet.

Nordre Nordmøre forsøksring sier i brev mottatt 13.04.00 at konsekvensene for landbruket i beste fall er minimalt positive. Det er ikke dyrkbar jord av betydning i planområdet og nydyrking er forbudt. Oppdyrking krever drenering, gjødsling og tilførsel av mineralmateriale som kan føre til avrenning til vassdragene og nedsynking av jorda. Oppdyrking vil bli dyrt og sauebeite på nydyrket areal er lite aktuelt. Sauebeiting kan føre til konflikter.

Smøla Sauavlslag ser i brev 09.04.00 fordeler for sauenæringa dersom det bygges vindkraftverk på Smøla pga lettere tilgjengelighet. Adkomsten til området bør begrenses til færrest mulig innfartsveier og sperres med ferist/flatgjerd, veikantene såes til og grøfter og andre inngrep må utformes slik at de ikke blir hinder for beitedyrene.

Smøla Bonde og Småbrukarlag er i brev 11.04.00 positiv til vindkraftutbygging på Smøla som skjer i samråd med grunneiere og Smølasamfunnet. Samtidig pekes det på den visuelle forurensningen som vindmøllene medfører. De ber om at overføringsledningene kables, spesielt på strekningen Fuglevågen-Hinnåa. Luftledningene mellom Hinnåa og Ødegård på Innsmøla må føres på samme masterekke. Områder med tilnærmet urørt natur bør beskyttes mot utbygging.

Møre og Romsdal Bondelag mener i brev 11.04.00 at KU undervurderer de negative virkningene for reiseliv, hyttebygging og friluftsliv og at arealene i parken i stor grad ikke vil kunne brukes til andre formål. Infrastrukturen i parken og tilrettelegging av beiteområder må utformes i samarbeid med grunneierne. Ved ekspropriasjon må det tas hensyn både til direkte og indirekte berørte areal. Brev om ekspropriasjon fra Norges Bondelag til Justisdepartementet vedlagt.

Smøla Bondelag ser i brev 05.04.00 til Statkraft ingen ulemper med en vindkraftetablering på Smøla for landbruket isolert sett. De ber om at arealbruken begrenses mest mulig, at områdene rundt vindmøllene utnyttes til beite og at grunneierforhold følges forsvarlig opp i forhold til erstatning.

Smøla IL er i brev 03.04.00 til Statkraft positiv til at ny næring etableres på Smøla og peker på vindkraft som en fornybar ressurs med lite annen forurensning enn det visuelle. Vindmøllene bli godt synlige, men anses ikke å forringe naturopplevelsen vesentlig. Byggetrinn 2 vil bli mer synlig pga plassering på høydedrag lenger vest og fører til at villmarkspreget forsvinner. Byggetrinn 2 vil berøre

turstien mellom Dyrnes og Kvistvågen og småvannene mot Dyrnes og Litleneset. Vindkraftutbyggingen kunne gjerne vært trukket østover.

Bygging av veier i områdene vil gjøre områdene lettere tilgjengelig. Veiene bør etter Smøla IIs mening være åpen for gående og syklende. I tillegg bør funksjonshemmede ha tilgang med bil. Ledningene vurderes som skjemmende, særlig luftspenn fra Fuglevågen, Røkmyra og i Skjølbergområdet. Gjenværende inngrepsfrie naturområder på Fast-Smøla ønskes bevart.

Smøla havfiskesenter ved Magne Lillehaug er i brev 20.03.00 skeptisk til en vindkraftutbygging på Smøla. De siste årene er det satset betydelige beløp på å ruste opp og utvide bedriften. Utbygging vil være i reiselivets disfavør. Det pekes på at turistene lar seg fascinere av det prærieaktige landskapet med fjellene i nabokommunene i bakgrunnen. Vindmøllene vil synes fra hele øya.

Bjørn Ivar Maridal uttaler i brev 29.02.00 at hans hytte ved Sjurstadvatnet ovenfor Fuglevågen blir berørt ved Statkrafts vindkraftprosjekt. Utbyggingen vil medføre støy og visuell forurensning som vil forringe eiendommens bruks- og omsetningsverdi betydelig.

Eivind Rangnes har i brev 11.04.00 kommentert de omsøkte kraftledningene på Smøla. Han mener at det må legges sjøkabel på strekningen Hinnåa-Straumen.

Seks elever på grunnkurs naturbruk på Smøla vgs går i email 13.04.00 imot vindkraftutbygging på Smøla. De mener at konsekvensene er bagatellisert eller ikke godt nok utredet og legger vekt på hensynet til biologisk mangfold. Vindmøllene vil føre til visuell forurensning, konstant bakgrunnsstøy, reduksjon av uberørte områder og redusert opplevelsesverdi for friluftsjakter.

Anders Neerland og Gunnhild Restad skriver i brev 12.04.00 at de er i tvil om de vil flytte tilbake etter endt utdanning hvis planene om vindkraftverk blir realisert. Vindkraft vil ødelegge eller redusere verdiene ved den uberørte naturen.

Jorunn Skaret ønsker i brev 27.03.00 ikke vindmøller på Smøla. Det vil føre til visuell forurensning av det flate landskapet, støy og sår i landskapet som vil virke forstyrrende på plante- og dyreliv.

Per Gunnar Hopshaug mener i brev 11.04.00 at konsekvensene på det meget særegne landskapet, som innehar store naturfaglige verdier nasjonalt/internasjonalt sett, blir uakseptable store. Landskapet vil endre karakter fra naturlandskap til industriområde. Hopshaug mener utredningene er for svake bl a når det gjelder villmarkspregede, inngrepsfrie områder, friluftsliv, viktige fugleområder.

50 smølaværinger (vedlagt underskriftsliste) sier i brev 09.03.00 ja til vindkraftutbygging på Smøla. De mener utbygging vil være positivt for kommunen og føre til ny optimisme i Smøla-samfunnet. Viktige forhold er nye kompetansearbeidsplasser og muligheter for at flere ungdom bosetter seg i kommunen, ringvirkninger i utbyggings- og driftsfasen og inntekter til Smøla kommune.

Anker Møllerop mener i brev 13.04.00 at en vindkraftutbygging vil ødelegge Smølas særpregede natur og landskap. Som friluftsmann bruker han ofte de aktuelle utbyggingsområdene og mener at støy, veibygging mm vil ødelegge jaktmulighetene og true bestanden av Smøla-lirype. Han peker på at havørna holder til i området, og understreker at det ikke er lønnsomt å ødelegge naturen på Smøla.

Per Solhaug går i brev 12.04.00 og 13.04.00 sterkt imot planene om å bygge ut vindkraftverk på Smøla. Han stiller spørsmålsteget ved å kalle vindkraft for ren og fornybar når etablering har betydelig konsekvenser for natur og miljø. Politikerne i Smøla kommune kritiseres for kun å se mulige økonomiske gevinster i fremtiden, og for maktdemonstrasjoner når det gjelder synspunkter på vindkraft i kommunen. Solhaug mener at bl a følgende må vektlegges i NVEs konsesjonsbehandling:

- Vindkraft er subsidieavhengig og kostbar.
- Områder hvor folk bor og ferdes kan få støynivåer over SFTs retningslinjer.
- Vindmøllene vil føre til visuell forstyrrelse og landskapsforringelse av Smølas karakteristiske kyst- og lavlandsprofil.
- Myndighetenes vilje til å bevare sjelden og inngrepsfri natur i Norge.
- En rekke rødlistede fuglearter holder til i planområdet, og Norge har forpliktet seg til å ta vare på disse gjennom internasjonale konvensjoner.
- Vindmøllene vil virke negativt på kulturminner/miljø direkte i anleggsfasen og indirekte ved visuell forstyrrelse i driftsfasen.
- Negative konsekvenser for friluftslivet bl a nedbygging av stier, barrierevirkning, veiutløsning, visuell forstyrrelse mm. Reiselivsnæringen er bekymret for vindkraftetablering og ønsker å tilby Smøla-naturen som den er.

Anna Skaret og Roy Dalheim oppfordrer i brev 12.04.00 NVE til å si nei til vindkraftutbygging på Smøla. De viser til at mange på Smøla deler denne oppfatningen, og ønsker å beholde det flate Smølalandskapet som det er. Vindkraftverkene vil være visuelt forurensende og synes over hele øya. Fuglelivet og villmarksområdene er ressurser som må bevares for fremtiden. Utbyggingen vil skjemme Sør-Smøla som er et viktig kulturlandskap.

Laila Skaret går i brev 12.04.00 imot utbygging av vindkraft på Smøla. På grunn av Smølas flate landskap vil vindmøllene føre til visuell forurensing av hele kommunen. Fagrapporten som er utarbeidet i forhold til verneplanen for Smøla påpeker at mange områder er vurdert som internasjonalt verneverdig ut fra dyreliv, fugleliv og planter.

Knut Bjørnstad eier fritidsbolig på Smøla og går i brev 12.04.00 imot utbyggingsplanene. Han mener at utbyggingen vil ødelegge et praktfullt naturområde og være visuelt skjemmende utover kommunegrensen.

Oddbjørn og Astrid Skjølberg mener i brev mottatt 28.03.00 at en vindkraftetablering på Smøla vil være en katastrofe for Smølalandskapet, og forlanger at nye overføringslinjer legges i kabel.

Hallvard Husby (grunneier av naboeiendom til Nordheim trafo) sier i brev 07.02.00 til Statkraft at han ikke vil akseptere flere linjer over sin eiendom, og krever at en eventuell ny 132 kV ledning legges i kabel.

ØRNTUA, KONSESJONSSØKNAD

Meldingen fra samme selskap er trukket tilbake. Kommentarer knyttet spesifikt til meldingen er derfor ikke gjengitt. NVE har mottatt 7 merknader til søknaden.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal viser i brev 25.06.99 til at det omsøkte pilotprosjektet ikke ligger innenfor kommunens prioriterte områder til vindkraft og at det derfor ikke bør gis konsesjon. Det bes om at det legges avgjørende vekt på kommuneplanen som styringsredskap for vindkraftlokalisering.

Møre og Romsdal Fylkeskommune ber i sitt brev 23.06.99 om en samordnet behandling av alle vindkraftsakene på Smøla og peker på at pilotprosjektet sannsynligvis ikke vil ligge innenfor de prioriterte arealene i kommunen. Søknaden legger opp til å fremme lokalt næringsliv ved overføring av kompetanse og etablering av arbeidsplasser, noe fylkeskommunen er positive til. Fylkeskonservatoren peker på at det er potensial for steinalderbosetninger i området og at det må gjøres arkeologiske registreringer i området før tiltaket eventuelt gjennomføres.

Smøla Jeger og Fiskerforening ser i brev 26.05.99 ingen praktiske problemer for jakt, fiske og friluftsliv ved plassering av 3 vindmøller ved Fløvatnet.

Norges Jeger og Fiskerforbund Møre og Romsdal støtter i brev 11.06.99 uttalelsen fra Smøla JFF.

Istad Kraftnett AS mener i brev 28.06.99 at innmating fra tre vindmøller på 22 kV nettet vil redusere nettapene på Smøla og i overføringsnettet mellom Nordheim og Straumen. De viser til at de tre møllene ligger utenfor Smøla kommunes prioriterte områder.

Nordmøre Energiverk AS er i brev 24.06.99 positive til prosjektet og mener at det vil føre til redusert overføring og tap i nettet. Med unntak av Vestsmølalinja er det ikke kapasitetsproblemer for overføring av den aktuelle kraften.

Per Hopshaug er i brev 14.05.99 svært negativ til at det planlegges vindmøller på Smøla og mener at opplysningene vedrørende fugle- og dyreliv i konsesjonssøknaden er feil og mangelfullt.

5. Tilleggsutredning

NVE ba 30.06.00 Statkraft og NEAS om tilleggsopplysninger. Det ble krevd oppklarende og utfyllende opplysninger om konsekvenser for fugl, kostnader ved å kable delstrekninger/evt benytte fellesføring, konsekvenser for jakt og virkning for radio/TV signaler. Statkraft måtte i tillegg beskrive landskapsvirkningen av oppstilling av vindmøllene i rette rekker, muligheten for flytting av transformatorstasjon og adkomstvei og konsekvensene av å flytte de nordligste vindmøllene. NEAS ble bedt om å utrede støyforholdene nærmere og innvirkning på inngrepsfrie områder.

NVE har mottatt 12 merknader til tilleggsopplysningene.

Direktoratet for naturforvaltning opprettholder i brev 24.11.00 sin tilråding om at det kan gis konsesjon til Statkrafts byggetrinn 1. Byggetrinn 2 og NEAS sitt prosjekt bør avslås. DN kan ikke se at tilleggsutredningene kommer med nye opplysninger og mener at NEAS ikke har dekning for sine synspunkter om at deres prosjekt er mindre konfliktfylt enn Statkrafts prosjekt. DN tilrår at ledningen legges som kabel fra vindparken til Hinnåa, og at ledningen parallellføres med eksisterende ledning derfra mot Straumen. Kabling vil redusere konflikten med ornitologiske interesser og landskapspåvirkning. Kablingen må skje over lengre strekninger pga relativt dominerende endemaster ved overgang fra luftledning til kabel. Ved fellesføring mener DN at planoppheng må foretrekkes fremfor vertikalt oppheng da det antas mindre konflikt med fuglekollisjoner.

DN viser til tidligere uttalelse hvor de gikk inn for at veien inn til vindparken burde komme fra sør og at transformatorstasjonen burde flyttes helt sør i parken. Etter å ha vurdert de tekniske og økonomiske aspektene opplyst i tilleggsgutredningen, aksepterer DN omsøkt løsning.

Motvind-aksjonen kommenterer i brev 12.10.00 tilleggsgutredningene fra Statkraft og NEAS. Motvind-aksjonen viser til en økonomisk avtale mellom Statkraft og Smøla kommune som sikrer kommunen 3,9 millioner i skatt og avgift per år og ett engangsbeløp på 9,5 millioner ved full utbygging (150 MW). En viser til at disse beløpene vil bety lite for kommunen.

Tilleggsgutredninger fra NEAS:

Utbyggingen vil redusere opplevelsen i aktuelle verneområder på Sørsmøla. Det pekes på at hinderlys kan tiltrekke seg fugl og derfor medføre stor dødelighet. Det er fortsatt grunn til å frykte fuglekollisjoner med kraftledningene som følge av at fuglene flyr rundt vindparken. Merkostnaden for å kable ledningen fra vindparken er underordnet de negative konsekvensene og må aksepteres. Vindmøller på Smøla bli fundamentert på kompakt fjell og dette fører til gode forhold for spredning av turbin-skapt-støy. Jaktmulighetene i området vil bli forringet selv om NEAS ikke ser behov for spesielle restriksjoner.

Tilleggsgutredning fra Statkraft:

Motvind-aksjonen er bekymret for økt dødelighet for sangsvaner og havørn pga kollisjon med kraftledninger. Ledninger må kables. Det savnes en diskusjon om hvorvidt en plassering av transformatorstasjonen sør i vindparken bør velges. Bygging 132 vs 66 kV vil være et fremtidig pressmiddel for videre utbygging på Smøla. Flytting av den nordligste vindmøllen i hver rekke vil føre til lavere støyemisjoner for fire hytter og et gårdsbruk.

I brev 05.11.00 utdyper Motvindaksjonen sine synspunkter:

- Ved utbygging av 40 MW vil engangsbeløpet fra Statkraft til kommunen være 2,5 millioner og det årlige beløpet ca 1 million.
- Ved behandling av avtalen mellom Smøla kommune og Statkraft, var det ikke full enighet. Dette ble ikke reflektert i vedtaket.
- Det vises til nye registreringer og kart over havørnbestanden på Smøla. Dette står i sterk kontrast til at kommunen holder fast ved at kun ett havørn par vil bli berørt.
- Snøugle som er en rødlistet art, er observert på Smøla og årsunger tyder på hekking på Smøla.
- Det vises til registrering av fugl med draktkarakter som samsvarer med sørlig myrsniipe. Dette er en truet art og er kun kjent på Jæren. Naturtypen på Smøla samsvarer i stor grad med områdene hvor den sørlige myrsnipen holder til. Utbygging på Smøla kan derfor utrydde en bestand av sørlig myrsniipe som hittil ikke har vært kjent.
- Smålom har store krav til ro og ødemark, og egnede alternative områder kan være vanskelig å finne ved fortrenging fra vindkraftområdene.
- Motvindaksjonen kritiserer den lokalpolitiske håndteringen av fauna-, miljø- og naturargumenter.
- Det vises til stor lokal motstand mot vindkraftplanene. En spørreundersøkelse på internett viser at ca halvparten av 700 deltagere er i mot planene.

Prosjekt Havørn ved Norsk Ornitologisk Forening viser i brev 06.10.00 til en internasjonal fagkonferanse om havørn i Sverige 13-17.09.00. Smøla ble fremhevet som det området som pr landareal har den tetteste konsentrasjon av hekkende havørn i verden. Planområdet for vindkraft vurderes som unikt både ut fra tett og stor delbestand og som referanseområde for forståelse av artens funksjon og biotopkrav.

På konferansen ble det fattet to resolusjoner. Den ene resolusjonen viser til at man støtter vindkraft men at områder som er viktige for hekking, overvintring og trekk for havørn må unngås i tråd med retningslinjer i en rekke internasjonale konvensjoner (om biologisk mangfold, Bern konvensjonen, Bonn konvensjonen og EUs fugledirektiv). Den andre resolusjonen sier spesifikt at det ikke bør bygges vindkraft på Smøla, men at vindkraftutbygging i Norge bør gjøres på høyereliggende kystplatåer.

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) mener i brev 15.10.00 at Smøla og planområdet er så viktig og spesielt i forhold til fugleinteresser, at NVE må avvise konsesjonssøknadene. Foreningen mener at verken tilleggskravene fra NVE, tilleggsutredningene eller innspill fra miljøvernmyndighetene tar for seg det viktigste spørsmålet: Hvorvidt området er spesielt viktig som naturområde og for spesielle arter. NOF viser til at området har den tetteste bestand av hekkende havørn i verden. Kart med oversikt over hekkeplasser og oppdaterte registreringer av havørnbestanden på Smøla i år 2000 er vedlagt. BirdLife International har registrert Smøla som Important Bird Area (IBA).

NOF mener at tilleggsutredningen fra Statkraft svarer på spørsmålene som er stilt, men ikke ser spørsmålene i sammenheng. Det stilles spørsmålstegn ved vurderingene om liten betydning av økt dødelighet av havørn pga nye kraftledninger. NOF viser til at kun få kollisjoner kan ha betydning for Smølabestanden pga lav naturlig dødelighet. I utredningen pekes det ikke på at havørna er en rødlisteart som Norge har et internasjonalt ansvar for.

Utredningene fra NEAS bagatelliserer konsekvensene og gir delvis feilaktige opplysninger, ifølge NOF. Foreningen viser til at Smølalandskapet ikke er typisk norsk kystlandskap. I Ambios rapport er det også flere feil henvisninger til bla Fylkesmannens fagrapport om naturfaglige verneverdier på Smøla. NOF reagerer på Ambios vurderinger av betydningen av avstand til tekniske inngrep for havørnbestanden. Foreningen viser til registrering av hekkeplasser og ungeproduksjon i forhold til veier/kraftledninger mm.

De inngrepsfrie naturområdene vil bli redusert med 15 km² ved utbygging av 40+40 MW. Ved full utbygging, reduseres området med 22 km². Området er i dag på 24 km² og dermed det største i lavlandet i Møre og Romsdal. Registreringer i 2000, viser at 5 havørnpar har hekkeplasser innen 1 km fra infrastruktur i NEAS sin park, og ytterligere 5 par innenfor 2 km. For Statkrafts trinn I er de tilsvarende tallene 6 og 9 par, og for trinn II 12 og 13 par.

Den nordvestre, småkuperte delen av Smøla peker seg spesielt ut. Mye av dette området er inngrepsfritt sone II, og har tettere hekkebestand og høyere ungeproduksjon enn resten av Smøla. Nordvest Smøla utgjør ca ¼ av Fast-Smøla og 45 % av kjente hekkende havørn holder til i dette området (18-19 par). Bestanden på Smøla utmerker seg ved å være nesten utelukkende bakkehekkende, noe som gjør bestanden spesielt sårbar. Samtidig fører dette til at det er lettere å studere bestanden og området har derfor stor referanseverdi.

BirdLife International peker i brev 08.11.00 på at Smøla er registrert som Important Bird Area og har spesiell betydning for bevaring av følgende fuglearter: Islom, gråstrupedykker, grågås, ærfugl, sjøorre, siland, teist og havørn. Smøla er særlig viktig fordi 65-70 territorielle havørnpar holder til her, har en av de tetteste hekkebestander i verden og fordi alle unntatt ett par, hekker på bakken. Dette gjør øygruppa til et egent sted til å studere arten. Spesielt er planområdet for vindkraft vurdert som viktig.

BirdLife International oppfordrer norske myndigheter til å vurdere havørna i et internasjonalt perspektiv og å følge målene i konvensjonen om biologisk mangfold, Bern og Bonn konvensjonen.

Naturvernforbundet i Møre og Romsdal sier i brev 19.10.00 at energiforbruket må reduseres men at vindkraft fremstår som det beste alternativet ved evt energiutbygging. Foreningen står fast på tidligere uttalelser og mener at det ikke må gis konsesjon til vindkraft på Smøla som vil komme i konflikt med viktige naturverdier. Tilleggsutredningene tar ikke for seg den sentrale problemstillingen, nemlig reduksjon av inngrepsfrie områder. Selv de minste utbyggingsalternativene vil redusere og fragmentere uberørt natur betydelig. Smøla og planområdet står i en særstilling med tanke på internasjonale forpliktelser og er enestående i internasjonal sammenheng når det gjelder områdets funksjon og betydning som hekkeområde for havørn. Naturvernforbundet mener det er viktig at de første vindparkene i Norge ikke utløser betydelige konflikter med verneverdig natur og internasjonale forpliktelser.

Norges Naturvernforbund presiserer i faks 12.12.00 at de sterkt går imot konsesjon på Smøla. Utbygging av vindkraft her vil bryte med vilkår for at vindkraft skal kunne oppfattes som en miljøvennlig kilde. Store, inngrepsfrie områder blir fragmentert og området er vurdert som internasjonalt viktig hekkeområde for havørn.

Norges Jeger - og fiskerforbund, avd Møre og Romsdal mener i faks 08.12.00 at tilleggsopplysningene ikke er tilstrekkelig når det gjelder utøvelse av jakt i en vindpark. Ved jakt har jegeren en aktsomhetsansvar om sikker bakgrunn. I flatt terreng er avstanden 250-350 for hagle, 2000 m for finkalibret rifle og 5000 m for grovkalibret rifle. Foreningen mener at jakt inne i vindparken vil bli umulig. NJFF avd Møre og Romsdal påpeker også viktigheten av inngrepsfrie områder.

Ordfører og rådmannskollegiet for Nordmøre støtter i brev 31.10.00 en storskala vindkraftutbygging på Smøla. De mener utbyggingen vil bety store årlige inntekter, viktige arbeidsplasser på Smøla og i regionen i anleggsperioden, muligheter for oppbygging av spesialkompetanse på vindkraft og Nordmøre som regionalt vindkraftsenter, muligheter for store ringvirkninger for bl a den mekaniske industrien i området gjennom delproduksjon av vindturbiner og være viktig i reiselivsprofilering. Kollegiet ber myndighetene om å innvilge konsesjon og sikre utbyggingen gjennom fleksible og stabile statlige bevilgninger.

Istad Kraftnett AS viser i brev 30.10.00 til sin uttalelse 13.04.00. Ved bygging av en 132 kV ledning til Nordheim, mener Istad at 66 kV ledningen bør bli stående som reserveforbindelse og drives på 22 kV nivå. I etterkant av denne uttalelsen, er det avklart at det er dette som ligger inne i Statkraft sin søknad.

NEAS har i brev 09.10.00 uttalt følgende: *NEAS vil for egen regning og risiko legge kabel fra Nordheimtransformatorstasjon og vestover til vindkelpunktet hvor linjen går nordover til Smøla dersom det blir aktuelt å etablere to 22 kV avganger i samme trase før det realiseres en ny forbindelse mellom Smøla og Nordheim.*

Telenor har i brev 04.12.00 ingen merknader til søknadene såfremt Statkraft bekoster nødvendige omlegginger og vernetiltak i telenettet og undersøkelser av kringkastingsforhold på Smøla. Sender og mottakeranlegg for mobilkommunikasjon og de to operative radiolinjepunktene vil ikke bli påvirket av utbyggingen. Det er ingen kringkastingssendere på Smøla, men abonnenter på Storneset, Litleneset og

Veidholmen med antenneretning mot Varden og Reinsfjellet, kan bli berørt av vindparken. 132 kV ledningen vil gå nært Telenors kabelanlegg på strekningen Nordheim-Storøya, Edøya-Hestøya-Rangnes samt Høgåsen-Hindåa. Det vil være nødvendig å skjerme kabelen og legge om kabelnettet ved kryssinger. Telekabel inn til transformatorstasjonen i vindparken, må beskyttes mot galvanisk kopling ifra høypotensialområdet til transformatoren.

Andre innspill:

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) presiserer i brev 22.11.00 til NVE og Direktoratet for naturforvaltning behovet for en samlet plan for vindkraft. Vindkraftplaner rundt i Norge må vurderes etter enhetlige kriterier. De innser at dette søknader som er til behandling nå ikke vil kunne utsettes i påvente av en samlet plan, men ber om at det gjøres en samlet vurdering av de vindkraftverkene som er til behandling nå. NOF har selv laget en slik sammenligning basert på betydning for arter som havørn, smålom og sangsvane og reduksjon av INON. *"Etter Norsk Ornitologisk Forenings vurdering må de omsøkte vindkraftanleggene på Smøla rangeres som de miljømessig langt mest negative og konfliktfylte sammenlignet med alle de anleggene som til nå er registrert og er tilgjengelig hos NVE, og dette gjør en lokalisering til de omsøkte områdene på Smøla uforenninglige med karakteristikken av vindkraft som en miljøvennlig energiform."*

6. NVEs vurdering av konsekvensutredningene

Konsekvensutredningene (KU) er utarbeidet på bakgrunn av forskrift om konsekvensutredninger etter plan- og bygningslovens kap VII-a, vedlegg IV og utredningsprogram fastsatt av NVE 06.07.98 til Statkraft og 11.06.99 til NEAS etter foreleggelse for Miljøverndepartementet.

Innkommne merknader er sammenfattet i kap 4 og 5. For NVEs sammenfatning og vurdering av konsekvensene av de forskjellige prosjektene, se kap 7.

På bakgrunn av utførte utredninger, tilleggsopplysninger, innkomne merknader og egne vurderinger, avgjør NVE om utredningsplikten er oppfylt, eller om det er behov for ytterligere tilleggsutredninger. KU skal være beslutningsrelevant, dvs konsentrert om de spørsmål som er viktige å få belyst for å kunne ta stilling til om tiltakene skal gjennomføres, og eventuelt på hvilke vilkår dette skal gjøres.

Helhetlig plan for vindkraft

NOF kritiserer energi- og miljøvernmyndighetene for manglende målsetninger og retningslinjer for planlegging av vindkraft i Norge. Naturvernforbundet i Møre og Romsdal peker på behovet for fylkesplaner for vindkraft og Smøla Jeger og fisk ønsker utarbeidelse av fylkes- eller nasjonale planer for vindkraft.

Vindressursene er helt avgjørende for lokalisering av vindkraftverk. NVE har nettopp avsluttet et prosjekt som har kartlagt vindressursene langs norskekysten. Det er relativt høy usikkerhet i vindsimuleringene som er gjort for norskekysten, men det sier noe om forholdet mellom ulike lokaliseringer. Disse vindkartene er tilgjengelige på internett på windsim.com. Det vil være behov for ytterligere verifikasjon av vindressursene gjennom målinger før en kan utvikle konkrete prosjekter.

En kartlegging av vindressurser og koblet med miljø gir videre et ufullstendig grunnlag for lokalisering. Veg og kraftledning er avgjørende for lokalisering og økonomi og miljøkonsekvenser må vurderes i forhold til dette. Kostnader til veg og kraftledninger utgjør 10 - 30% av total investeringskostnad. Kartlegging av kostnader til veg og kraftledninger er svært omfattende og kostbart.

NVE ser ingen grunn til at enkeltprosjekter skal utsettes i påvente av en samlet plan for vindkraft, og NVE er videre skeptiske til nytten av slike planer i forhold til valg av lokalisering og konsesjonsbehandling av vindkraft. Dersom en ønsker å oppnå en oppfølging av politiske mål og samtidig velge de rette lokaliseringene bør en etter vårt syn i stedet for samlet plan velge konsesjonsbehandling kombinert med gradvis læring fra andre saker og tilgjengelige data.

Visualisering

Smøla kommune og fylkeskommunen har bedt om at det legges frem visualiseringer som viser Statkrafts trinn I og delvis trinn II med vindmøllene oppstilt på rette rekker. NVE ba i brev 30.06.00 Statkraft legge frem eksempler på vindmøller oppstilt i rekker, og dette ble gjort 27.09.00.

Motvind-aksjonen mener at visualiseringene ikke er gode nok og krever visualiseringer på video for å få realistiske visualiseringer som viser bevegelse. NVE mener at de fremlagte visualiseringene både fra NEAS og Statkraft holder høy kvalitet, og er blant de beste visualiseringene som er laget for vindkraft i Norge. Utredningskravet vurderes som oppfylt.

Friluftsliv og reiseliv

Smøla kommune, Møre- og Romsdal Jeger- og fiskerforening, Smøla Jeger- og fiskerforening og Per Gunnar Hopshaug peker alle på at ulike konsekvenser for jakt, annet friluftsliv og turisme ikke er godt nok utredet. NVE vil presisere at konsekvenser for friluftsliv og turisme må sees i sammenheng med andre temaer som konsekvenser for landskap, støy, kulturlandskap, fugl, annen fauna og flora. Etter å ha gått igjennom de fagutredningene som er gjort og tilleggsutredninger fra Statkraft 15.09.00 og NEAS 30.08.00, anser NVE utredningene som tilstrekkelig i forhold til KU-programmet.

Støy herunder infralyd

Smøla kommune peker på manglende støyutredning i NEAS sin KU for bebyggelsen i Skogmsøyvågen. NEAS ble bedt om å utrede dette nærmere i brev fra NVE 30.06.00. Tilleggsopplysningene fra NEAS 30.08.00 var ikke tilfredsstillende, og i brev 27.11.00 sender NEAS inn nye energi- og støyberegninger som gjelder for det omsøkte alternativet med 20 stk 2 MW vindmøller. NVE finner at disse beregningene gir gode nok opplysninger om støyforholdene rundt vindparken Smøla sørvest.

Motvind-aksjonen og Per Gunnar Hopshaug peker på at effektene av infralyd må utredes. NVE ba i brev 30.06.00 til både Statkraft og NEAS om å vurdere hvorvidt infralyd kan ha negative effekter. NEAS har besvart spørsmålet svært kort. Statkraft har derimot gitt en mer utfyllende beskrivelse og vurdering av antatte effekter, og NVE anser at forholdet er tilstrekkelig opplyst.

Fugl

Fylkesmannen påpeker manglende dokumentasjon av trekkorridorer og belysning av hvordan kollisjonsfaren kan øke ved at fugl flyr rundt vindparken. Direktoratet for naturforvaltning mener i tillegg at utredningene er for generelle og ikke knytter seg spesielt til planområdet og artene som befinner seg der. NOF viser til at forekomstene av sangsvane er feil i Statkrafts KU. Foreningen mener at pkt 2 (trekkorridorer) og 4 (spesielle biotoper) om fugl i KU-programmene ikke er oppfylt. I tillegg har de en rekke andre kommentarer til kvaliteten av utredningene som de mener ikke er gode nok. En rekke andre organisasjoner og enkeltpersoner peker også på manglende utredninger av konsekvensene for fuglelivet på Smøla.

Forekomstene av sangsvane i Statkrafts KU er sammenholdt med NEAS sine utredninger i tilleggsopplysninger sendt fra Statkraft 13.07.00. I tilleggsopplysningene fra NEAS og Statkraft er i tillegg problemstillinger om hinderlys, flyging rundt vindmølleparken og betydningen av kollisjon for dødsraten til sangsvane og havørn belyst.

Når det gjelder trekkruiter for ulike arter, har både Statkraft og NEAS vurdert dette i KU. Forskjellen er at NEAS har vist trekkrutene på kart, noe som tydeliggjør rutene. Det var imidlertid ikke krav om dette i utredningsprogrammet, og NVE kan ikke se at det skal være avgjørende ved godkjenning av utredningene på dette punktet. KU skulle i utgangspunktet basere seg på eksisterende informasjon med eventuelle supplerende undersøkelser. Ytterlig avklaring ville krevd forskningspreget arbeid.

NOF etterlyser henvisninger til materiale presentert på vindkraftseminar 08 og 09.11.00 hvor det ble konkludert med at det er vanskelig å overføre erfaringer fra andre land til Norge. Som arrangør for seminaret er NVE kjent med materialet og vil ta dette med i vurderingene av konsesjonssøknadene.

NOF har i kommentarene til tilleggsutredningen påpekt manglende verdivurdering av planområdet (knyttet til pkt 4 i KU-programmet) både fra søkerens side og energi- og miljøvernmyndighetene. De har derfor selv påtatt seg oppgaven ved å beskrive områdets viktighet for enkelte fuglearter.

NVE mener at den informasjonen som i dag foreligger er tilstrekkelig for at NVE kan fatte en beslutning om det skal bygges vindkraft på Smøla eller ikke og evt i hvilket omfang. Denne informasjonen inkluderer KU og tilleggsopplysninger fra Statkraft og NEAS og utfyllende merknader og faktaopplysninger fra ulike høringsinstanser, spesielt NOF.

Kabling/flytting av trafostasjon

Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning har bedt om at Statkrafts transformatorstasjon skulle flyttes sør i parken (trinn I) og at veien inn til vindparken også skulle komme fra sør. Dette ble utredet av Statkraft i tilleggsopplysningene som ikke gikk inn for en slik løsning pga tekniske og økonomiske forhold. NVE finner forholdet tilstrekkelig utredet. Effekter og kostnader av kabling ansees som godt nok utredet.

Kulturminner

Riksantikvaren og Fylkeskommunen mener at utredningsprogrammet er oppfylt i forhold til kulturminner og kulturmiljø for NEAS sitt prosjekt og Statkrafts trinn I, men at presentasjonen i KU-rapportene er mangelfull i forhold til underlagsrapportene. Etter NVEs forståelse er KU ikke bare sammendragsrapporten, men også alle underlagsrapportene. I det som her kalles KU er det henvisning til alle aktuelle underlagsrapporter og de som er interessert, kan få disse tilsendt direkte fra søker.

Fylkeskommunen peker på at konsekvensene av Statkrafts trinn II er mangelfullt utredet. NVE mener at Statkraft har svart tilstrekkelig på punktene om kulturminner og kulturmiljø i KU-programmet gjennom fagrapporten utført av ProArk. Når det gjelder plantilpasninger for å unngå konflikt, er det svært svært generelt. Statkraft presiserer imidlertid at mer konkrete vurderinger skal gjøres når detaljplanene foreligger. NVE forutsetter at Statkraft vil samarbeide med kulturminnemyndighetene når disse planene foreligger og anleggsarbeidet evt starter. Under denne forutsetning finner NVE at utredningskravene er oppfylt.

Motvind-aksjonen mener at det må gjøres en full arkeologisk kartlegging av planområdet. Dette anseer NVE som et uaktuelt krav i en KU og viser for øvrig til kulturminneloven og bestemmelsene om undersøkelsesplikt før igangsetting av evt anleggsarbeid.

Nettilknytning

Smøla kommune har bedt om at mulighetene for å etablere 190 MW utredes. I etterkant av sluttbefaring på Smøla 12.09.00, ba NVE Statkraft og NEAS om en vurdering av dette. NVE mottok et notat om problemstillingen 13.11.00. NVE arrangerte også et møte mellom NVE, Istad Kraftnett, NEAS og Statkraft 11.12.00 for å diskutere om nettet i området har kapasitet til mer enn 150 MW. NVE anser nå problemstillingen som tilstrekkelig opplyst for å kunne fatte et vedtak.

Tustna kommune mener at alternativet med sjøkabel helt frem til Nordheim trafostasjon ikke er godt nok utredet. NVE er uenig i dette og viser til at vurderingene av de ulike trasealternativene er gjengitt i Statkraft sin KU s 112-113. Det at trasealternativet er forkastet, betyr ikke at det ikke er godt nok utredet.

Oppfølgende undersøkelser

Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning sier at framlegging av forslag til oppfølgende undersøkelser er mangelfulle/ikke gjort. Både Statkraft og NEAS har vurdert behovet for oppfølgende undersøkelser. Statkraft ser behov for oppfølgende undersøkelser på støy, mens NEAS ser behovet for å registre fuglekollisjoner med ledningen. Utover dette mener begge at etterundersøkelser i stor grad vil bære preg av forskning og at myndighetene bør stå ansvarlig for dette. Etter NVEs mening er kravet i KU-programmet oppfylt.

Sumvirkning av prosjektene

Flere av høringsinstansene har bedt om konsekvensutredninger av de samlede virkningene av de omsøkte prosjektene. Dette gjelder spesielt for visualisering og konsekvenser for fuglelivet.

NVE har tidligere avklart (se NVE notat EK17/99) at det ikke er aktuelt å kreve felles utredninger av prosjektene. Prosjektene ble meldt til NVE med ett års mellomrom og NVE anser at utredninger av konsekvenser er hver av tiltakshavernes ansvar. Kvaliteten av disse må være så god at myndighetene kan fatte ett samordnet arealbruksvedtak. Hvis det blir bygget ut mer enn 40 MW vindkraft, vil det være behov for en ny ledning til Nordheim transformatorstasjon i Tustna. Denne ledningen vil i så fall måtte brukes av alle aktuelle konsesjonærer. Statkraft og NEAS har derfor fått like utredningskrav for tilknytningsledningen, og søkerne har selv samordnet utredningene og laget felles utredninger for ledningen.

NVE mener at de utredningene som foreligger til sammen gir et godt nok grunnlag for å kunne vurdere de totale konsekvensene av prosjektene.

Konklusjon

På bakgrunn av konsekvensutredningene av 25.01.00 fra Statkraft og 05.01.00 fra NEAS, tilleggsopplysninger av 15.09.00, 13.11.00 og 05.12.00 fra Statkraft og 30.08.00 og 27.11.00 fra NEAS og innkomne merknader, finner NVE at utredningsplikten i henhold til utredningsprogrammet og reglene i plan- og bygningslovens kap VII-a med forskrifter, er oppfylt.

7. Kommunal planbehandling

Smøla kommune har utarbeidet et utkast til kommunedelplan for vindkraft hvor man har satt av større områder i kommunen til bruk for vindkraftanlegg. Kommunen har foreslått et område på nordvest Smøla som stort sett dekker de områdene hvor Statkraft og NEAS har søkt om konsesjon. I tillegg er det satt av et område på nordøst Smøla.

Statkraft SF har utarbeidet reguleringsplan for trinn I. Planen er klar til sluttbehandling i Smøla kommune. Den fremlagte planen er sammenfallende med konsesjonssøknaden.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Møre og Romsdal Fylkeskommune varslet innsigelse til kommunedelplanen. I meklingsmøte hos Fylkesmannen 12.12.00, ble innsigelsen trukket tilbake. Dette fordi Smøla kommune vil endre grensene for området som er prioritert for vindkraft slik at NEAS sitt omsøkte prosjekt faller utenfor. Området utvides derimot noe mot sørøst. Fylkesmannen sier på internett at de er villige til å justere arbeidsgrensene for verneplanen i tråd med de nye grensene for vindkraft. Fylkeskommunen har trukket innsigelsen under forutsetning av at automatisk fredete kulturminner blir sikret.

Kommuneplanutvalget og Fast utvalg for plansaker skal behandle både regulerings- og kommunedelplanen i løpet av desember 2000. Kommunestyret vil fatte endelig vedtak i januar 2001.

8. NVEs vurdering av konsesjonssøknadene

NVE har tre søknader til behandling fra Statkraft, NEAS og Ørntua Vindkraft AS. Det er arealmessig sett plass til alle de omsøkte vindmøllene på Smøla. Antall vindmøller begrenses av hvor mye kapasitet eksisterende og evt nytt nett har og hva som er akseptable miljømessige konsekvenser. All energiproduksjon vil føre til konsekvenser i større eller mindre grad for andre interesser. I konsesjonsbehandlingen er det NVEs oppgave og veie de positive og negative konsekvensene av anlegget mot hverandre. Hvis de positive effektene ansees større enn de negative, kan NVE tildele konsesjon til de omsøkte anleggene.

8.1 Ørntua Vindkraft AS

Ørntua Vindkraft har søkt om å få sette opp 3 vindmøller á 1,3 MW vest for Fløvatnet. Vindparken er tenkt tilknyttet eksisterende 22 kV ledning som går parallelt med riksveien. Nettilknytning er planlagt via jordkabel.

Det omsøkte anlegget ligger utenfor de områdene som Smøla kommune har prioritert for vindkraft i forslag til kommunedelplan for vindkraft.

Overføringskapasiteten fra Smøla er begrenset av sjøkabelen fra Smøla og over til Tustna. Ved tilknytning på 66 kV nivå er det plass til 40 MW vindkraft, mens det ved tilknytning på 22 kV nivå er plass til ca 35 MW. Om det gis konsesjon til vindkraft på Smøla, vil det etter NVEs mening være hensiktsmessig å samle konsesjonsgitte vindmøller i en park på et konsentrert område. Dette antas å være fordelaktig både landskapsestetisk og i forhold til fuglelivet. Hvis det f.eks. gis konsesjon til 40 MW, vil det være bedre å samle de 40 MW i en park, enn å gi konsesjon til 36 MW til Statkraft eller NEAS lokalisert ett sted og 4 MW til Ørntua Vindkraft lokalisert ett annet sted.

Selv om Ørntuas omsøkte anlegg isolert sett vurderes å gi akseptable konsekvenser i forhold til estetikk, støy og friluftsinnteresser, taler argumentene for samling av inngrep imot. Det legges også vekt på at området i plansammenheng ikke prioriteres. NVE har derfor besluttet at Ørntua Vindkraft ikke får konsesjon som omsøkt etter energiloven.

8.2 Statkraft SF og NEAS

8.2.1 190 MW vindkraft på Smøla

Foreliggende søknader fra Statkraft og NEAS, betyr 190 MW vindkraft på Smøla. I møte mellom Istad Kraftnett, Statkraft, NEAS og NVE 11.12.00 ble det avklart at det er teknisk mulig å overføre elektrisitet fra 190 MW vindkraft fra Smøla ved å øke tverrsnittet på en ny 132 kV overføring til Nordheim transformatorstasjon. Det er arealmessig også plass til en stor vindpark, og etter NVEs vurdering er det få plasser i Norge hvor det er mulig å plassere en så stor vindpark.

Etter meklingsmøte mellom Fylkesmannen og Smøla kommune 12.12.00, er det avsatt området for vindkraft i kommunedelplanen redusert slik at NEAS sitt prosjekt ligger utenfor. Området er noe utvidet mot sørøst i stedet. Det er imidlertid ikke plass til 190 MW vindkraft basert på 2 MW vindmøller innenfor det reduserte området.

8.2.2 Vindressurser

Smøla antas å være et gunstig område for utbygging av vindkraft ut i fra vindressursene. NVE har gjennomført en kartlegging av vindressursene av hele norskekysten basert på meteorologiske målinger og numeriske beregninger. Terrenget på Smøla er flatt og gir dermed liten respons på innkomne vinder, bortsett fra nedbremsing som følge av ruheten i terrenget. Kartleggingen viser at de beste vindforholdene på Smøla er på de vestre områdene av øya, og man kan forvente middelvind mellom 7 og 8 m/s.

Både Statkraft og NEAS har utført målinger på ulike steder i og omkring utbyggingsområdet. Ved å sammenholde vindstatistikdata fra målestasjonen på Titran på Frøya, har begge estimert midlere vindhastighet 50 m over bakken til 7,8 m/s.

Midlere vindhastigheter over året på 7,5 - 8 m/sek for et større område vurderes av NVE å innebære gode vindressurser. Denne vurderingen bygger på resultater fra datamodellberegninger ut fra meteorologiske observasjoner og på alle de konkrete vindmålinger vi har kjennskap til.

For mindre områder der landskapet f.eks. har karakter av en flyvinge, vil vindressursene være noe større. Slike arealer med svært gode vindressurser er imidlertid av begrenset omfang. Vindressursene i Troms og Finnmark synes likdan å være noe bedre enn i Vest- og Midt-Norge. Hensyn til bl.a. begrenset overføringskapasitet og nettap tilsier imidlertid at det vil være begrensninger for etablering av vindkraft i denne landsdelen.

Avhengig av bl.a. lokale vindforhold ved den enkelte turbin, vindskyggevirkninger, tilgjengelighet for produksjon over året, tap i interne kabler og tap i overføringen, vil midlere vindhastigheter mellom 7,5 og 8 m/sek gi en effektiv brukstid over året på 2 600 til 3 000 timer. NVE vurderer de estimerte vindressursene som gode nok for etablering av vindkraftverk på Smøla.

8.2.3 Økonomi

Ved 150 MW oppgis de totale investeringskostnader til ca 1 050 mill. kr. I tillegg kommer årlige kostnader til drift, nettariffer og erstatninger. Ved en årlig produksjon på ca 410 GWh, anslår vi en produksjonskostnad på ca 28 øre/kWh. Produksjonskostnadene ved 40 MW vil være i samme størrelsesorden.

Det vil være en del usikkerhet knyttet til slik anslag. Dette gjelder særlig for produksjonsomfang, men også for investeringskostnader. Ut fra et kanskje noe konservativt produksjonsanslag, og ut fra muligheter for kostnadsreduksjoner, antar NVE at produksjonskostnadene pr kWh kan vise seg å bli noe lavere.

Produksjonskostnadene vurderes å være akseptable sett mot det nivå som må forventes for større vindparker i Norge.

Bedriftsøkonomisk vil prosjektet forutsette statlige tilskudd for å bli realisert. Offentlig støtte beregnet som sum av investeringsstøtte, avgiftsfritak og produksjonstilskudd antas i dag å være i størrelsesorden 10 øre/kWh.

8.2.4 Natur- og kulturlandskap

Både Statkraft og NEAS har søkt om å få bygge vindmøller á 2 MW. De omsøkte vindmøllene er ca 70 meter høye fra fundament til toppen av vindmølletårnet. Rotordiameteren er ca 75-80 m. Det betyr

at total høyde fra bakken til toppen av vingespissen, vil bli ca 105 m. Vindmøllene er store konstruksjoner som vil bli svært synlige fra store omkringliggende områder i det flate Smølalandskapet. NVE legger til grunn at Luftfartstilsynets normer om varselmerking og at rotorbladene skal være hvite.

Begge søkere har utarbeidet kart som viser visuelle influenssoner rundt vindparkene (3-6 km radius). Visuell dominanssone er definert som arealet innenfor en radius på 1 km fra vindmøllene.

Statkraft

Statkrafts trinn II vil dominere det flate landskapet på nordvest Smøla. InterPares konkluderer i sin fagrapport at landskapet vil skifte karakter fra et naturlandskap til et produksjonslandskap. Store deler av horisonten bl a fra Jøa og Steinsøyenes, vil være fylt av vindmøller. Størst visuell virkning får man i området Råket-Dyrnes hvor man stedvis kan se hele eller store deler av vindparken på relativt nært hold. Enkeltsteder som Grunnvågen, Einneset, Kvistvågen og Stølen blir enda mer dominert av vindparken, men her er det ikke bosetting i stort omfang.

Statkrafts trinn I vil i mindre grad dominere landskapsrommet, men vil allikevel være godt synlig fra store deler av Smøla. Det er kun noen få bolighus på Litleneset som vil ligge innenfor det området hvor det visuelle inntrykket av vindparken vil kunne virke dominerende. Det nærmeste huset ligger i underkant av en kilometer fra de nordligste vindmøllene. På grunn av det flate landskapet på Smøla vil imidlertid en rekke hus fritt innsyn til vindparken. Dette gjelder særlig fra Jøa. Bebyggelsen på Dyrnes og Råket er i stor grad skjermet av det kupert terrenget og vil i liten grad kunne se vindmøllene.

Trinn I er i det vesentlig sammenfallende med alt A2 som er vurdert i forhold til kulturminner- og miljø. I visuell dominanssone er en automatisk fredet gravrøys og et torvtak registrert ved Lilleneset og vest for Rundhaug. I visuell influenssone er det registrert 6 kulturminner/miljø men konsekvensgraden vurderes som lite negativ. Det er ikke direkte konflikt med registrerte kulturminner/miljøer, men veitraseene krysser 16 prognosepunkter for steinalderlokaliteter og konsekvensen vurderes som middels negativ.

Trinn II vil ikke komme i direkte konflikt med kulturminner/miljø. 5 kulturminner (steinalderlokaliteter, steinmurer, rasteplass for gjeter og torvtak) vil imidlertid ligge innenfor det visuelle territoriet og konsekvensen anslås til svært negativ. I tillegg vil 4 kulturminner/miljøer ligge i visuell dominanssone og 10 i visuell influenssone. Konsekvensen er henholdsvis vurdert til middels og liten negativ. Vegtraseene krysser 40 prognosepunkter for konflikt med steinaldertraseene.

Det er planlagt en transformatorstasjon midtveis på den vestligste vindmøllerekken i byggetrinn I. En ny 132 kV ledning skal gå herfra og sørover til Fuglevågen hvor den følger parallelt med veien til Hinnåa, før den følger parallelt med eksisterende 22 kV ledning mot Straumen. Ledningen skal utføres med portalmaster i kreosotimpregnert tre med traverser av limtre. Mastetraversene er ca 10 m brede og ca 20 m høye. Det er behov for to toppliner siste kilometeren inn til Smøla trafostasjon og over Solskjelløya til Nordheim. Ledningen vil virke liten i forhold til vindmøllene, og vil i liten grad dominere landskapet i nærheten av vindparken. Ledningen vil i stor grad parallellføres med eksisterende inngrep (vei og ledning). Dette fører til at urørte arealer i stor grad spares for inngrep. Samtidig kan parallellføring av 132 og 22 kV virke noe rotete pga ulike skala og rytme. Det vil ikke være hensiktsmessig å kreve helt parallelle mastepunkter på så ulike ledninger. For vurdering av kabling, se eget avsnitt.

Den omsøkte ledningen vil visuelt berøre en automatisk fredet gravrøys fra jernalderen ved Straumen. Det antas ingen direkte konflikt med kulturminner da masteplassering kan justeres slik at konflikt

unngås. Kjøring av anleggsmaskiner langs traseen kan forårsake skade på steinalderlokaliteter men konsekvensen anslås til noe negativ.

NEAS

NEAS sitt prosjekt er plassert i kupert terreng. Det vurderte alternativ S3 i landskapsrapporten, er så godt som sammenfallende med det omsøkte alternativet. Vindmøllene er tenkt plassert på toppene eller nær toppene i området. Parken vil være godt synlig, spesielt fra vest og sør. Vindparken vil kunne dominere det visuelle inntrykket av landskapet fra bebyggelsen som ligger i området på nordsiden av Klakkavågen, ved Gjeldberg og nord for Skomsøyvågen opp til Volla. Det antas at bebyggelsen på Dyrnes ikke vil se denne vindparken, men fra Råket vil man kunne se fem-seks vindmøller eller evt kun vingesveip. De sørligste og vestligste vindmøllene vil virke visuelt forstyrrende på ferdselen på Ersnes og Gjeldberg kirkegårder. I det omsøkte alternativet, er halvparten av disse vindmøllene tatt bort.

Det er påvist 7 steinalderlokaliteter og flere nyere tids kulturminner i planområdet. Området vurderes å ha et stort potensiale for funn av steinalderlokaliteter. Det er direkte konflikt med veien mellom vindmølle 20 og 4 og en tørrmurt steindemning. Dette kan unngås ved å flytte veien 20-30 m vest for demningen. Seilmerket på Daudmannshaugen tillegges stor verdi som kulturminne for kystkulturen og viktig turmål. Seilmerkets lokalisering på høyeste topp gjør det sårbart for vindmøllene som fullstendig vil dominere området. Dette kan unngås ved å flytte vindmøllene 6, 7 og 8. Vindparken må antas å prege mye av kystsonen på Vestsmøla. Fylkeskonservatoren har pekt ut Jøstøl og Ringøya som prioriterte områder og begge disse ligger innenfor vindparkens visuelle influenssone.

Ledningen fra NEAS sin vindpark vil være sammenfallende med Statkraft sin fra Fuglevågen til Fredly. Fra Fredly fortsetter ledningen til Straumen trafo i stedet for mot Rangnes. Fra Fuglevågen går ledningen vestover ca 1/2 km nord for veien og til transformatorstasjonen som planlegges i det sørøstre hjørnet av parken. Ledningen vil utføres med samme mastetype som beskrevet ovenfor. Det er behov for to toppliner den siste kilometeren inn til vindparken og inn til Straumen trafo.

Den omsøkte kraftledningen vil komme i direkte konflikt med automatisk fredet kulturminne ved Kvistvågdaalen. Det må evt søkes om dispensasjon etter kulturminnelovens § 8 eller ledningen må legges om. Nyere tids kulturminner i Fuglevågen vil bli visuelt påvirket. Ved Skjølberg ligger to felt med dagbrudd, tufter mm etter driften av Smøla kobberverk. Kobberverket er allerede visuelt påvirket av eksisterende ledning.

Vurdering

Sør-Smøla er blant 350 områder i Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Norge. Sør-smøla ble valgt til Årets kulturmiljø i 1995. Både NEAS og Statkrafts prosjekter ligger nord for dette området og vil ikke komme i direkte konflikt med disse områdene. På grunn av det flate og åpne landskapet, vil imidlertid vindmøllene synes på store avstander og også fra Sør-Smøla. For de nærmeste områdene som f.eks Jøstølen og Jøa, kan vindmøllene prege landskapet og kan oppfattes negativt i forhold til kystkulturlandskapet som er på Smøla i dag. Kulturmiljøene i kystsonen på Smøla er i stor grad rettet mot havet. Det betyr at vindmøllene på indre deler av øya, i mindre grad enn ellers vil påvirke det visuelle inntrykket av disse. I tillegg er avstandene til vindparkene tilstrekkelig stor til at vindmøllene ikke vil dominere hele landskapsinntrykket. NVE konstaterer at vindmøllene vil være synlig fra store deler av øya, men på grunn av relativt store avstander, vurderes påvirkningen som akseptabel.

Ut fra et rent visuelt inntrykk av parkene, mener NVE at NEAS sine 40 MW vil være mer uheldig enn Statkrafts 40 MW. Dette skyldes plasseringen på terrengtopper i landskapet som gjør at plasseringen

kan virke mer dominerende og mer rotete fordi vindmøllene blir stående i forskjellige høyder. Denne vindparken vil også ligge nærmere mer bebyggelse.

Utbygging av 150 MW vil prege store deler av Smølalandskapet. Statkrafts trinn I og II, ligger i det vesentligste i flatt terreng. Det gjør at parken blir oversiktlig på tross av størrelsen. Å bygge vindmøller vil bety at landskapskarakteren endrer seg. NVE vurderer virkningen av å etablere 40 MW vindkraft som stor. Effekten av å bygge flere vindmøller i et område som allerede er preget av vindmøller, ansees som mindre. Dette vil gjelde opp til en grense, og et kriterium er oversiktighet og helhetlig preg. En utbygging av både Statkraft og NEAS sine prosjekter vil gi et mer massivt estetisk inntrykk. Anlegget til NEAS ligger samtidig høyere i terrenget og vil sterkere påvirke bebyggelsen i sør og vest. Uten å sette absolutte grenser, vil en utbygging av begge anleggene kunne fremtre som estetisk uheldig.

Etter innspill fra flere høringsinstanser, ba NVE Statkraft legge frem eksempler på effekten av oppstilling av vindmøller på rekke. Det er kun mulig å oppfatte et strengt rekkemønster fra spesielle ståplasser og i ett flatt terreng. NVE mener at det fra de aller fleste vinkler derfor vil være vanskelig å se forskjell på en vindpark i faste rekker og en park hvor rekkene ikke er rette. Når vindmøllene ikke er plassert strengt etter rekker, er det også lettere å føre frem vei slik at den kan legges så skånsomt som mulig i terrenget.

Ved utbygging av Statkrafts trinn II, kan ledningstraseen mellom vindmøllerekkene oppfattes som noe forstyrrende. Ledningen vil imidlertid være liten i forhold til vindmøllene, og NVE mener at den visuelle effekten av ledningen vil bli liten. Fra Statkrafts trinn I og II, vil ledningen stort sett gå parallelt med eksisterende inngrep, enten vei eller kraftledning. NVE kan ikke se at den visuelle inntrykket av landskapet vil bli vesentlig forringet av ledningen. Fra NEAS sitt prosjekt vil ledningen gå i mer urørt terreng frem til kryssing av Fuglevågen. Ledningen går stort sett parallelt med vei, men avstanden er opp til en halv kilometer. Denne traseen oppfattes derfor som mer uheldig enn Statkrafts omsøkte trase.

8.2.5 Støy

NVE og SFT har i samarbeid fått utarbeidet en rapport om støy fra vindmøller og et tilhørende faktaark om hvordan slik støy vil bli behandlet (SFT rapport 1700/2000 og faktaark tilgjengelig på internett www.sft.no). Utgangspunktet er at støynivåer under 40 dBA ikke ansees som noe problem. For å fange opp usikkerhet i forhold til bl a rentonestøy, er grensen redusert til 37 dBA. Hvis beregnede støynivåer er høyere enn dette, må NVE og SFT foreta en konkret vurdering av antatte ulemper.

NEAS sendte 27.11.00 inn nye støyberegninger i forhold til endelig omsøkt alternativ med 20 vindmøller á 2 MW. Beregningene viser at ingen boliger vil få støynivåer over 40 dBA. Heller ikke jakthytten mellom Otnesvannet og Dyrnesvannet antas å få støynivå over dette.

Statkraft har beregnet støynivået rundt vindparken ved forskjellige vindretninger. Den vanligste vindretningen er fra sørvest (ca 40 % av tiden). Med vind fra sørvest faller ingen boliger eller hytter over støykoten på 40 dBA ved trinn I. Ved vind fra sørøst, vil de to nærmeste hyttene kunne få støynivå på 41 dBA.

Ved utbygging av trinn II, vil 7 hytter, ett tilrettelagt friluftsområde og et småbruk kunne få støynivåer over 40 dBA. Ved vind fra sørøst vil en av hyttene kunne få støynivåer opp til 52 dBA. Ved sørvestlig vind, vil fire av hyttene få støynivåer høyere enn 40 dBA.

SFT viser til at utbygging av trinn II kan utløse krav om utslippstillatelse etter forurensningsloven. NVE forutsetter at Statkraft evt tar kontakt med SFT for å avklare dette.

Etter NVEs vurdering er det ingen vesentlige støyulempen ved etablering av et vindkraftverk på 40 MW verken som omsøkt fra NEAS eller Statkraft. Ved bygging av trinn II vil derimot flere fritidsboliger få støynivåer over SFTs anbefalte retningslinjer. Opplevelsen av økt støy vil være avhengig av om man er tilstede ved de "rette" vindretningene og - styrkene. Det er stort sett når vindstyrken er mellom 4 og 8 m/s, at vindmøllestøyen kan skilles ut fra annen bakgrunnsstøy. NVE antar derfor at etablering av trinn II vil kunne føre til ulemper for berørte brukere/eiere av fritidsbebyggelsen i nærheten av planområdet.

8.2.6 Fugl

Vindmøllers innvirkning på fuglefaunaen kan deles inn i tre forhold:

- Kollisjon med vindmøller
- Forstyrrelse- og skremseffekt
- Nedbygging og forringelse av biotoper

I land med lenger erfaring enn Norge når det gjelder vindmøller, konkluderes det med at konflikten mellom fugl og vindmøller er moderat, og at fugl sjelden kolliderer med vindmøller. Faren for kollisjon med kraftledningene i tilknytning til vindkraftverket, må antas å være større. I enkelte områder med fra før store fuglekonsentrasjoner eller spesielt viktige områder for rasting, beiting og hekking, kan etablering av vindmøller føre til at enkelte arter ikke lenger vil utnytte områder som er viktige for arten.

Landskap og arter er vesentlig forskjellig i Norge og i områder i f eks Danmark og Tyskland med store vindparker. Vi har lite erfaring med vindkraft generelt og konsekvenser for fuglelivet spesielt, i Norge. På et seminar om vindkraft og miljøkonsekvenser som NVE arrangerte i samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning i november 1999, var det enighet om at noen vindparker må bygges ut i Norge for å få erfaringer med hvilke konsekvenser etablering av vindkraft kan få for fuglelivet i ulike terreng og for ulike arter.

Det vil være viktig å ha fokus på arter som Norge har et spesielt ansvar for og arter på den norske rødlista. Smøla er klassifisert som Important Bird Area av organisasjonen BirdLife International, og er et spesielt våtmarksområde med store grundtvannsområder og sammenhengende myrområder. Disse forholdene gir gode levekår for en rekke fuglearter. Det er registrert ca 40 sjeldne, truede og sårbare arter på Smøla, og ca ti av disse er påvist hekkende på Smøla. Deriblant havørn og smålom som finnes i relativt store bestander. På Smøla finner vi også et stort antall overvintrende islom, gråstrupedykkere og andefugl.

De ulike natur- og miljøorganisasjonene påpeker konflikter mellom vindkraft og Smølas spesielle ornitologiske kvaliteter. Norge har internasjonalt ansvar for enkelte arter bl a havørna, i forhold til konvensjon for biologisk mangfold, Bern- og Bonn-konvensjonen.

Den viktigste enkeltfaktoren som er framholdt mot vindmøller på Smøla, er den store havørnbestanden. På Smøla finnes den tetteste hekkende bestand i verden, og planområdet på nordvest Smøla har spesielt tett bestand og høy ungeproduksjon i forhold til områdene ellers på Smøla. Dette gjelder særlig de kuperte områdene lengst vest. Registreringer som Prosjekt Havørn har foretatt i år 2000, viser at 5 havørnpar har hekkeplasser innen 1 km fra infrastruktur i NEAS sin park, og ytterligere 5 par innenfor 2 km. For Statkrafts trinn I er de tilsvarende tallene 6 og 9 par, og for trinn II

12 og 13 par. Den totale hekkende havørnbestanden på Smøla anslås til 65-70 par. Av 35 registrerte reir på nordvest Smøla, er 25 i det berørte inngrepsfrie området.

Omtrent 90 % av havørnas føde er fisk. Det betyr at havørnene som hekker inne på Fastsmøla, trekker til kystsonen for næringssøk. Etablering av kraftledninger vil derfor bety økt risiko for kollisjon. Dette gjelder spesielt i områder hvor det i dag ikke er ledninger fra før, dvs fra vindparkene til Hinnåa. NOF påpeker at selv et fåtall kollisjoner kan påvirke bestanden pga lav naturlig dødelighet (3-5 % hos voksen fugl).

Sangsvaner finnes i stort antall på Smøla vinterstid. De beiter på en rekke marine beiteplasser så lenge vannene er islagt, men de fleste vannene på Smøla benyttes i løpet av vinteren. Beiting i ferskvann antas å være avgjørende for å bygge opp fettreservene før trekket nordover og redusert beitetilgang kan derfor medføre nedsatt reproduksjon. Hopavassdraget, Fuglevågvasdraget, Fløtjønna og områdene med småvann og våger fra Klakkavågen til Råket peker seg spesielt ut. Trekk mellom ulike beitelokaliteter gjør svanen utsatt for kollisjoner med kraftledninger.

Nordvest Smøla antas å være det viktigste området for smølalirype. Rypa hekker imidlertid over hele Smøla. NINA antar at rypebestanden vil bli sterkt redusert i utbyggingsområdet for en tid, eller forsvinne pga forstyrrelser i anleggstiden. Tidligere undersøkelser har vist at hønsefugl er spesielt utsatt for kollisjoner med kraftledninger. Fordi Smølalirypa hekker over hele Smøla, kan NVE ikke se at konsekvensene for rypebestanden som helhet blir vesentlig negativ.

Sørlige deler av Statkrafts planområder er markert som viktig for bestanden av smålom på Smøla. 1-2 par vil bli direkte berørt. Smøla har Møre og Romsdals eneste regulære bestand av smålom. Både smålom og storlom hekker på myrområdene fra Toppmyran og sørover. Mye fugl trekker sannsynligvis langs Fuglevågvasdraget og kan bli påvirket av en ny kraftledning.

Kollisjon med vindmøller antas ikke å være noe vesentlig problem. Ett unntak fra dette kan være at fugl tiltrekkes av markeringslys på vindmøllene når det er mørkt, og dermed kolliderer. Om dette er tilfelle eller ikke, vet man ikke. De viktigste konsekvensene for fuglelivet på Smøla antas å være fortrenging fra hekke- og beiteplasser og økt kollisjonsfare med kraftledninger.

Konsekvensutredningene viser at det er grunn til å tro at en del hekkeplasser både for havørn, smålom og smølalirype vil forsvinne og at tilgangen på beiteområder for sangsvaner til en viss grad blir redusert. Hvis det ikke er nok tilgjengelige hekkeplasser andre steder på Smøla, vil nedgangen spesielt for havørn, kunne bety en reduksjon av dagens bestand. Ved utbygging av 150 MW vil reduksjon av 12-13 reirplasser utgjøre i underkant av en femtedel av de hekkende parene som finnes på Smøla i dag. NVE antar at noen par vil finne hekkeplasser andre steder på Smøla, men at deler av de direkte berørte parene vil kunne bli fortrent fra Smøla. Havørna er en art Norge har et internasjonalt ansvar for å bevare. Etter NVEs kjennskap er havørnbestanden voksende langs store deler av norskekysten og arten regnes ikke lenger som truet. På Smøla vil det også etter en vindkraftutbygging være en livskraftig havørnbestand. Det er liten grunn til å tro at havørnas status i Norge vil bli endret selv om en del par fortrenses fra sine hekkeplasser på Smøla.

*Spøk
kilde* For det minste utbyggingsalternativet, 40 MW, er det to omsøkte vindparker. NOF sier i sin uttalelse til tilleggsopplysningene at de kuperte områdene er mest sårbare. Også DN og Fylkesmannen mener konflikten med verneinteresser er større i NEAS sitt vestlige planområde enn lenger øst.

Sannsynligheten for kollisjon med kraftledninger er større enn kollisjon med vindmøller fordi ledningene i mindre grad er synlig på avstand. Det er særlig arter med naturlige lav dødelighet som er utsatt i forhold til bestandsendringer, f eks havørn. De områdene som antas å ha størst risiko for

fuglekollisjoner er ved kryssing av Fuglevågvasdraget, Røkmyran og Fløtjønna. Kabling av hele eller deler av kraftoverføringen ut fra vindparken, vil redusere risikoen for kollisjon. I faks fra Smøla kommune og Fylkesmannen 15.12.00, presiseres viktigheten av Fuglevågvasdraget som trekkvei for ulike fuglearter, deriblant rødliste arter. Ved etablering av en vindpark, antas denne trekkveien kunne bli enda viktigere fordi fuglene til en viss grad antas å trekke rundt vindparken. Det bes om at ledningen fra vindparken legges som jordkabel på en strekning på ca 1500 m ved kryssing av Fuglevågvasdraget. NVE er enig i at det vil være et fornuftig avbøtende tiltak med tanke på det rike fuglelivet i området. I tillegg bør luftledningen i området merkes for å unngå fuglekollisjoner fra transformatorstasjonen til begynnelsen av kabel, over Røkmyran til Hinnåa og ved passering av Fløtjønna. For nærmere vurdering av kabling, se avsnitt om infratraktur.

En ny 132 kV ledning fra Straumen til Nordheim transformatorstasjon antas å ha en positiv effekt for det rike fuglelivet i området pga omfattende opprydding og sanering av eksisterende ledninger. Dimensjonene på 132 kV er større enn 66 kV og er dermed lettere å oppdage. På deler av strekningen vil 132 og 22 kV bli fellesført og fra Hestøya legges alle ledningene som jordkabel/sjøkabel frem til Solskjelløya i Tustna. Eksisterende 22 kV ledningen rives over Solskjelløya slik at antall kraftledninger blir som i dag. Ny ledning vil gå parallelt med eksisterende 66 kV ledning og dette antas ikke å ha vesentlige negative konsekvenser i forhold til fugl.

8.2.7 *Friluftsliv og reiseliv*

Naturkvalitetene på Smøla i form av en rik skjærgård, rikt fugleliv, fiskefelter, sjøørretelver og jakt på bl a rype, hare, gås og hjort er grunnlaget både for friluftslivet og reiselivet på Smøla. Det er noen merkede turstier på Smøla som har økt tilgjengeligheten til de sentrale delene av Fast-Smøla.

Alle de omsøkte prosjektene vil kunne sees over store områder på Smøla og kan dermed forstyrre inntrykket av urørt natur og fred og ro. Statkrafts trinn I og II vil særlig bli synlig fra enkelte deler av Sørsmøla. NEAS sitt prosjekt ligger nærmere kystsonen og kan oppfattes negativt i forhold til utøvelse av friluftsliv i denne sonen.

I begge prosjektene er det nødvendig å bygge veier frem til hver enkelt vindmølle. Områder som til dels har vært vanskelig tilgjengelig i dag, blir åpnet for nye brukergrupper, og det er grunn til å anta noe større ferdsel i området. Samtidig kan dagens brukergrupper slutte å bruke området fordi landskapet endrer seg fra et urørt område til et bruks/produksjonsområde. Hytter som ligger innenfor planområdet vil bli berørt støymessig (se avsnitt om støy) og visuelt.

For Statkrafts trinn I er det ikke registrert spesielle frilufts- eller reiselivslokaliteter innenfor vindmøllenes dominanssone. Småviltjakt, organiserte jaktprøver og innenlandsfiske finnes imidlertid innen området.

For Statkrafts trinn II har konsulentselskapet anslått konsekvensen til å bli negativ for friluftsliv og reiseliv. Dette begrunnes med mange nye veier i et stort område, direkte konflikt med den merkede turstien fra Dyrnes til Kvistvågen, jaktinteresser og visuell påvirkning på bl a Fuglevågvasdraget, Hopenvassdraget, store deler av skjærgården på vest- og sørsiden av Fast-Smøla. Den merkede turstien vil få vindmøller på begge sider og møllene vil dominere turopplevelsen. I nord krysser den merkede stien en mye brukt sti mellom Vollan og Neerlandsskogen. Området nord for denne stien er mye brukt av befolkningen på Dyrnes og Råket. Ved å fjerne den øverste vindmøllene i de tre vestligste vindmøllerekkene, vil konflikten med nærfriluftsområdene, turstien fra Vollan og de visuelle inntrykket fra Dyrnesområdet, reduseres.

I NEAS sitt planområde er det en merket sti fra Gjeldbergvannet til Seilmerket på Daudmannshaugen. Småviltjakt og innlandsfiske foregår innenfor området.

NJFF nasjonalt, regionalt og lokalt peker på at etablering av vindkraft på Smøla i vesentlig grad vil forringe jaktoplevelsen. Også mulighetene for utøvelse blir redusert. Det er liten tvil om at vindmøllene vil bli synlig over det meste av nordvest Smøla. Jegernes aktsomhetsansvar i forhold til trygg bakgrunn, gjør det også vanskelig å jakte inne i en vindpark. En vindpark vil derfor trolig redusere arealet som i praksis kan brukes til jakt. Samtidig vil etablering av nye veier gjøre tilgrensende området mer tilgjengelig og dermed åpne for økt jaktutnyttelse. Det foregår jakt i hele det berørte planområdet. De vestligste alternativene, dvs NEAS sitt prosjekt og Statkrafts trinn II kommer i størst direkte konflikt i forhold til andre friluftssinteresser.

Det forventes ingen ising på vindmøller på Smøla.

8.2.8 Inngrepsfrie og verneverdige/vernede områder

Inngrepsfrie soner

Det berørte inngrepsfrie området på Smøla, er det største i lavlandet i Møre og Romsdal med ca 24 km². Området er klassifisert som klasse to, dvs at det ligger 1-3 km fra tyngre, tekniske inngrep.

Ved Statkrafts trinn I, vil inngrepsfrie områder bli redusert med 7-8 km². Ved full utbygging av Statkrafts trinn I og II vil inngrepsfrie områder bli redusert med ca 20 km². Utbygging av trinn I og/eller trinn I +II, vil fragmentere dagens inngrepsfrie område slik at det kun gjenstår to mindre områder, ett helt vest mot Gjeldbergvannet og ett nordvestover fra Mikkelvarden.

Ved bygging av NEAS sitt omsøkte prosjekt, vil det inngrepsfrie området bli redusert med et areal tilsvarende Statkrafts prosjekt, dvs 7-8 km². NEAS sitt prosjekt ligger i utkanten av området og vil dermed ikke dele den gjenværende inngrepsfrie sonen i to.

Det er en nasjonal målsetting å bevare de inngrepsfrie områdene i Norge. Selv den minste utbyggingen med 40 MW vil redusere det inngrepsfrie området med en tredjedel. Ved full utbygging, blir det kun mindre områder igjen. NVE vurderer dette som uheldig. Samtidig er det klart at det i liten grad vil bli bygget ut vindkraft i Norge hvis det skal være et absolutt krav om at inngrepsfrie soner ikke skal reduseres. Det er ofte i slike områder langs kysten at det er store arealer der vindressursene er gode. Ut i fra de sterke politiske føringene om at det skal bygges ut vindkraft i Norge, kan NVE ikke legge avgjørende vekt på at slike områder ikke skal reduseres. Konflikt i forhold til friluftsliv og fauna er omtalt i egne avsnitt.

Verna vassdrag

Fuglevågvasdraget er varig vernet mot kraftutbygging etter Verneplan IV for vassdrag. Ved utbygging av Statkrafts omsøkte prosjekt (trinn I og II), vil i underkant av ti møller bli plassert innenfor nedbørsfeltet til Fuglevågvasdraget. Det forventes ingen vesentlig forurensning til vassdraget, men det bør tas spesielle hensyn under evt anleggsarbeid for å redusere avrenning og erosjon til et minimum.

Kryssing av vassdraget med luftledninger eller kabel, er ikke forbudt.

For vurdering av kabling- se avsnitt om infrastruktur.

Foreslåtte verneplaner

Parallelt med utredning av vindkraft på Smøla, har det foregått et arbeid med å registrere verneverdige områder på Smøla. Store områder spesielt på Sørsmøla er foreslått vernet av Fylkesmannens miljøvernavdeling. Verneformålene er hovedsakelig knyttet til fugl og myr. De omsøkte vindparkene kommer ikke i konflikt med disse områdene. Den østligste vindmøllerekken i trinn II hos Statkraft, vil kunne berøre ytterkanten av et foreslått vernet myrområde.

Kraftledningen vil krysse over Røkmyran som er vurdert verneverdig. I tillegg vil den gå igjennom større foreslåtte verneområder på Sørsmøla, men i dette området vil eksisterende ledninger i så fall bli delvis sanert/delvis fellesført eller kablet, og det antas å gi en forbedring i forhold til dagens situasjon.

NVE mener at konfliktpotensialet mellom vindkraftutbygging og verneområder er relativt lite. I enkelte områder vil kraftledningene gå igjennom verneverdige områder uten at dette ansees å skape vesentlige negative konsekvenser i forhold til verneformålet. I tillegg til direkte konflikt, vil vindmøllene prege landskapet visuelt og vil derfor få en indirekte virkning på de foreslåtte verneområdene.

Kulturlandskapet på Sør-smøla er omtalt tidligere under avsnitt om landskap.

8.2.9 Annen fauna og flora

Vindparkene antas ikke å få betydning for harebestanden på Smøla. Innenfor begge planområdene finnes vassdrag med oter. ENCO vurderer konsekvensene for oter som middels negative i anleggsfasen, men tror ikke driftsfasen vil gi vesentlige konsekvenser. Virkningene kan i stor grad reduseres ved skånsomt anleggsarbeid hvor erosjons- og avrenning minimaliseres.

Hovedbestanden av hjort på Smøla finnes på østsiden av øya. De kuperte områdene opp mot Dyrnes er imidlertid viktige beiteområder for noen større bukker (kronhjort). Det er flere trekkruter gjennom Statkrafts planområde. Konsekvensene anslås som liten ved kun utbygging av trinn I, men middels negativ ved utbygging av trinn II. Konsekvensene er i det vesentlige knyttet til anleggsfasen, da det antas at hjorten er relativt tilpasningsdyktig. Det viktigste avbøtende tiltak i driftsfasen, vil være å regulere ferdselen i vindparkområdet. Lettere tilgjengelighet kan føre til økt forstyrrelse fra menneskelig aktivitet utenom selve vindmølleliften. Ved å ta tilstrekkelig hensyn i anleggsperioden, antar NVE at konsekvensene for hjort blir liten.

Det er først og fremst veibygging, som vil kunne komme i konflikt med florainteresser. Anleggsarbeider kan føre til endring av dreneringsforholdene spesielt der veiene planlegges på myrpartier. Toppmyran er registrert som internasjonalt verneverdig og ligger like øst for planområdet. Toppmyran er hydrologisk adskilt fra planområdet, og vil derfor ikke bli direkte berørt. I Statkrafts område er ikke registrert sjeldne eller truede arter.

NEAS sitt prosjekt er i stor grad sammenfallende med et område som er vurdert som lokalt verneverdige for botaniske (kystlynghei) og zoologiske interesser (viktig hekke- og overvintringsområde for fugl, flere rødlistearter registrert i området) jfr rapporten "Prosjekt verneplan for Smøla" utført for Fylkesmannens miljøvernavdeling i 1998. Områdene er imidlertid ikke tatt med i forslaget til verneplan for Smøla.

NVE vurderer ikke konsekvensene av vindkraft som vesentlige negative for floraen på Smøla. Se også vurdering under avsnittet om infrastruktur. NVE antar at konflikten er noe større i NEAS sitt prosjektområdet pga registrerte verneverdier.

8.2.10 Infrastruktur

Nettilknytning

Ved full utbygging, søker Statkraft om å få bygge en ny 132 kV kraftoverføring fra transformatorstasjonen i vindparken til Nordheim transformatorstasjon i Tustna. For trinn I vil det kun være aktuelt å bygge ledningen frem til Rangnes, hvor den nye ledningen kobles inn på eksisterende 66 kV ledning til Nordheim trafo. Ledningen bygges for 132 kV for å være klar for videre utbygging av trinn II, men vil bli drevet med 66 kV. Strekningen er ca 13 km.

Ved utbygging av 150 MW vindkraft, blir den nye ledningen i overkant av 30 km. På strekningen fra Rangnes til Edøy, vil imidlertid deler av eksisterende nett bli sanert, fellesført med nye ledning eller bli lagt i kabel. På strekningen Rangnes-Hestøya vil ny 132 kV ledning bli fellesført med 22 kV ledningen på en felles masterekke og eksisterende 22 og 66 kV ledninger blir sanert. Fra Hestøya til Edøy vil både 132 og 22 kV ledningene bli lagt i kabel og eksisterende ledninger på samme strekning skal rives. Fra Edøy går 132 kV ledningen som sjøkabel til Solskjelløya og videre som luftledning inn til Nordheim transformatorstasjon. Over Solskjelløya blir eksisterende 22 kV ledning revet. Fra siste vinkelpunkt inn mot Nordheim, vil eksisterende 66 og 22 kV luftledninger bli revet. Enkel eller dobbeltkurs 22 kV vil bli lagt i kabel. Det betyr at ny 132 kV ledning ikke vil komme nærmere ungdomshuset enn de ledningene som går der i dag.

Fellesføring av 132 og 22 kV krever dispensasjon fra gjeldende forskrifter. Produkt- og elektrisitetstilsynet har innvilget dispensasjon. Riving av eksisterende ledninger (66 og 22 kV) på ulike strekninger, forutsetter at det inngås en avtale med NEAS som er konsesjonær for disse anleggene. Hvis det er aktuelt at NEAS skal drive 132 kV ledningen fra Nordheim til nye Smøla transformatorstasjon, må det sendes inn en søknad til NVE om overføring av en eventuell konsesjon.

Ved utbygging av 40 MW, må transformatoren i Nordheim trafo skiftes ut med en 45 MVA 132-66 kV. Ved utbygging av trinn II, må koblingsanlegget på Nordheim trafo utvides med ett felt. Dette kan skje innenfor for det området som allerede er inngjerdet i dag. Det er NEAS som eier og drives Nordheim trafo. NVE forutsetter at NEAS sender inn en formell søknad om disse endringene i Nordheim transformatorstasjon. NVE kan ikke se at disse utvidelsene vil ha vesentlige virkninger på allmenne interesser da endringene vil ligge innenfor området som er inngjerdet i dag.

NEAS søker om å få bygge en 132 kV ledning fra transformatorstasjonen i vindparken til Straumen transformatorstasjon. Strekningen er ca 13 km.

I begge vindparkene planlegges en ny transformatorstasjon. Fra hver enkelt vindmølle vil det legges 22 kV jordkabler frem til transformatorstasjonen, hvor spenningen transformeres opp til 66/132 kV. Etter NVEs mening vil kabelnettet internt i vindparkene ikke medføre vesentlige negative miljøkonsekvenser da disse for det meste vil bli lagt i veikantene.

Kabling/fellesføring på delstrekninger

Mange av høringsinstansene ønsker kabling og fellesføring på diverse delstrekninger for å redusere konfliktene både i forhold til landskap og estetikk og i forhold til fugl. Kostnaden av slike avbøtende tiltak må veies opp mot de positive effektene tiltakene har. Smøla kommune har i forslag til reguleringsplan og kommunedelplan forutsatt kabling og fellesføring på flere strekninger.

Statkraft har beregnet totalkostnadene av sine prosjekter til å være 280 millioner for trinn I og 1050 millioner for trinn II. Tilknytningsledningen (132 kV) fra vindparken er beregnet å utgjøre 20 millioner i trinn I og 63 millioner i trinn II. NEAS har beregnet totalkostnadene for sitt prosjekt til 290 millioner og tilknytningsledningen (66 kV) utgjør ca 20 millioner.

Både NEAS og Statkraft planlegger å bygge kraftledningen slik at Fuglevågvasdraget krysses rett øst for utløpet. Mange høringsinstanser mener at ledningen må legges i kabel ved kryssing av vassdraget for å redusere faren for fuglekollisjoner og begrense den visuelle effekten på landskapet.

Smøla kommune, Fylkesmannen med flere krever at ledningen legges som kabel fra transformatorstasjonene i vindparkene frem til Hinnåa (6 km) hvor ledningen videreføres som luftledning. Ekstrakostnadene ved dette er fra Statkraft beregnet til ca 12 millioner hvis ledningen bygges for 66 kV og 14,5 millioner for 132 kV. Av dette utgjør kabling fra transformatorstasjonen til 400 m forbi Fuglevågvasdraget henholdsvis 7,4 millioner og 8,9 millioner (3,7 km). NEAS har beregnet ekstrakostnadene for kabling fra transformatorstasjonen til Hinnåa til 8,5 millioner for 66 kV.

Kablingen antas å ha positiv effekt for fuglelivet i området. Dette gjelder spesielt ved Fuglevågvasdraget og området tett inntil vindparken. Kabling fra transformatorstasjonen til Hinnåa vil ha en positiv estetisk effekt på landskapet. Dette gjelder spesielt ved utbygging av Statkrafts trinn II, hvor ledningen er planlagt å gå mellom to vindmøllerekker deler av strekningen. Se for øvrig vurderinger under avsnitt om landskap og fugl.

NVE mener at de positive effektene som oppnås for fuglelivet ved å unngå luftledninger som krysser Fuglevågvasdraget, kan forsvare merkostnadene ved kabling av en strekning ved vassdraget. Kabling av hele strekningen fra transformatorstasjon til Hinnåa, har derimot høye merkostnader, og den estetiske effekten vurderes ikke som så stor at merkostnadene kan forsvares. NVE vil sette vilkår i en konsesjon om at ledningen skal kables over en strekning på ca 1500 m ved kryssing av Fuglevågvasdraget. Merkostnaden for dette er beregnet 3-4 millioner kroner.

Statkraft og NEAS har vurdert merkostnadene ved fellesføring på samme masterekke av den nye ledningen med eksisterende 22 kV ledning fra Hinnåa til Fredly. Statkraft har beregnet merkostnaden til 4,7 millioner for 132 kV. NVE vil ikke anbefale fellesføring på denne strekningen. En bred kraftgate med seks liner i planoppheng vil etter NVEs mening ikke virke mindre dominerende enn to parallelle masterekker. I forhold til fugl, kan imidlertid fellesføring ha en viss positiv effekt fordi alle ledningene henger i samme høyde. NVE kan ikke se at den miljømessige gevinsten verken estetisk eller i forhold til fugl, tilsier en merkostnad som beskrevet.

Vei

I forbindelse med etablering av et vindkraftverk må det anlegges vei inn til planområdet og veier inne i parken til hver enkelt vindmølle.

I Statkrafts trinn I vil det bli bygget 7,6 km med interne veier. Veiene vil være 5 m brede, og største stigning vil være 1:7. For trinn II, vil det bli behov for ytterligere 22,4 km med vei. Adkomstveien til parken er planlagt fra nord, ved Litlenesvatnet. Ved utbygging av trinn II vil det bli behov for en adkomstvei fra sør ved Fuglevågen i tillegg. I NEAS sin omsøkte vindpark vil det bli bygget 9,2 km med 5 meters bredde og adkomstveien vil gå fra sør rett øst for Stølen.

I begge parkene er det behov for riggplasser ved vindmøllene. I tillegg planlegges montasjeplasser og servicebygg i tilknytning til transformatorstasjonene.

NEAS sin vindpark er plassert i et kupert terreng. Det fører til at veitraseene krever relativt store inngrep pga behov for terrengskjæring og sprenging. Dette gjør veiene godt synlige. Samtidig vil det kupert landskapet bryte opp inntrykket slik at man bare ser deler av veinettet i parken. Deler av vindparken er plassert innenfor nedbørsfeltet til Gjelbergvatnet som er drikkevannskilde i Smøla kommune. Det fører til man må utvise spesiell varsomhet i forhold til erosjon og avrenning i dette området.

Statkrafts trinn I og delvis trinn II skal bygges i et åpent, flatt myrområde.

Inngrepene i forbindelse med veibygging vil bli mindre i Statkrafts område enn i NEAS sin omsøkte vindpark, men pga det flate landskapet vil større deler av Statkrafts omsøkte vindpark med intern infrastruktur være synlig fra omkringliggende områder. Ved bygging av 40 MW vindkraft kreves det nesten 2 km lenger vei i NEAS sitt prosjekt. NVE mener at konsekvensene av veibygging i det flate myrterrenget vil bli mindre enn bygging i det kupert terrenget lenger vest.

NVE forutsetter at veiene fremføres på en mest mulig skånsom måte. Det betyr at anleggsarbeidet må utføres slik at erosjon og avrenning reduseres til et minimum, og at veikanter/skjæringer dekkes til når veiene er ferdige. Oppstillings- og montasjeplasser skal ikke lages større enn nødvendig.

8.2.11 Landbruk

I konsekvensutredningene forventes det at virkningene for landbruket vil være positive pga økt tilgjengelighet til beiteområder og muligheter for nydyrking. Nordre Nordmøre Forsøksring påpeker imidlertid at det er lite dyrkbar jord innenfor planområdet. NVE antar at etablering av veier innen planområdet kan være svakt positivt for landbruksinteresser.

Det er lite skog på Smøla. Ved etablering av kraftledning fra NEAS sin vindpark vil noe skog bli berørt på vestsiden av Gjeldbergvannet. I tillegg vil ledningen (både Statkraft og NEAS sin omsøkte løsning) berøre plantefelt ved parrallellføring fra Hinnåa til Fredly. Berøring av skoginteresser vil etter NVEs mening ikke være av betydning ved etablering av vindkraftverk. Ledningene vil i liten grad berøre dyrka mark.

8.2.12 Avfall og forurensning

Etter NVEs mening vil ikke avfallshåndteringen verken i anleggs- eller driftsfasen få negative konsekvenser for miljøet. NVE forutsetter at avfallet behandles i samsvar med retningslinjer etter forurensningsloven.

Forurensningsfaren er knyttet til økt avrenning og erosjon i anleggsperioden, og evt lekkasje fra lagret drivstoff og oljeprodukter. Utbyggingen antas ikke å gi vesentlige negative konsekvenser. Lagring av oljeprodukter bør imidlertid ikke forekomme innen for nedbørsfeltet til berørte vassdrag.

8.2.13 Skyggekast og refleksblink

SFT sier at skyggekast og refleksblink ikke antas å bli noe problem pga tilstrekkelige avstander mellom vindparkene og bebyggelse. NVE er enig i denne vurderingen.

8.2.14 Samfunnsmessige konsekvenser

For trinn I har Statkraft anslått de nasjonale leveransene til anlegget å bli ca 35 % og sysselsettingseffekten satt til ca 180 årsverk. Opp mot 10 % av dette kan komme fra lokale virksomheter i Smøla, Tustna og Aure. I driftsfasen vil det bli 3-4 arbeidsplasser. NEAS har noe lavere anslag for de samfunnsmessige konsekvensene av sitt omsøkte 40 MW prosjekt.

For trinn II er tilsvarende estimater 1/3 av leveransene til anlegget og 560 årsverk nasjonal. I anleggsfasen kan dette bety opp mot 200 arbeidsplasser lokalt. I driftsperioden vil vindparken gi 9-18 arbeidsplasser.

Smøla kommune har innført eiendomsskatt. Avhengig av takstgrunnlaget vil eiendomsskatt bety mellom 0,6 og 1,4 millioner pr år fra NEAS sitt anlegg og opp mot 3-4 millioner pr år fra Statkrafts trinn I + II. Statkraft har i tillegg inngått en avtale med kommunen om en engangsutbetaling ved etablering av vindparken.

Konsekvensutredningene tilsier at effekten for reiselivet kan bli svakt negativt på sikt. Dette gjelder først og fremst reiseliv som knyttes til jakt og innlandsfiske. Den største reiselivsnæringen på Smøla er imidlertid knyttet til sjøfiske. Brukergruppen som i dag først og fremst søker uberørt natur vil sannsynligvis bli redusert ved etablering av en vindpark. Denne brukergruppen kan bli erstattet av andre bruker/målgrupper fordi vindkraft oppleves som en attraksjon.

Sysselsettingseffekten av vindparken vil i anleggsperioden være positiv. For firmaer som får oppdrag, kan leveransene bety mye. Effekten i driftsperioden regnes som beskjeden. NVE antar at effekten på reiselivet blir liten.

9. Oppsummering og konklusjon

På bakgrunn av fremlagt konsekvensutredning, tilleggsopplysninger og innkomne merknader anser NVE utredningsplikten i henhold til plan- og bygningslovens kap VII-a som oppfylt.

Av NVE rapport 19/98 går det frem at NVE legger vekt på følgende elementer ved behandling av konsesjonssøknader:

- gode vindressurser og moderate produksjonskostnader
- en viss minimumsstørrelse på utbyggingen
- gunstig plassering i forhold til eksisterende infrastruktur
- akseptable nærvirkninger
- liten konflikt med viktige kulturlandskap, naturområder, sårbare landskaper og arter

Et konsesjonsvedtak baseres på en helhetsvurdering av disse forholdene.

Vind og produksjon

Midlere vindhastigheter over året på 7,5 - 8 m/sek for et større område vurderes av NVE å innebære gode vindressurser. Utbyggingskostnadene vurderes som akseptable. Prosjektene er ikke bedriftsøkonomisk lønnsomme, og er avhengig av statlig støtte. For prosjekter som har mottatt statlig støtte til nå, betyr støtten ca 10 øre/kWh.

Det er en nasjonal målsetting av det skal produseres 3 TWh vindkraft i Norge innen år 2010. Med en brukstid på ca 3000 timer, betyr det en samlet installert effekt på ca 1000 MW vindkraft i Norge. NVE mener at det er bedre å konsentrere produksjonen i større enheter på noen plasser, enn å etablere en rekke mindre anlegg spredt langs hele kysten. NVE mener at det er få plasser i Sør-Norge hvor forholdet geografisk sett er så gunstig for plassering av en stor vindpark.

Infrastruktur

Det må bygges vei inn til de omsøkte vindparkene og internt i parkene. Det er kort avstand til eksisterende vei. Veiutbygging i NEAS sitt område vil medføre større naturinngrep og virke mer uheldig på landskapet enn veibygging på de flate myrområdene hvor Statkraft ønsker å bygge. Regionalnettet i Nordheim transformatorstasjon har kapasitet til å ta i mot relativt store mengder ny kraftproduksjon. På grunn av traseføring gjennom mindre berørte områder, ansees NEAS sin ledning som mer uheldig enn Statkrafts. Kryssing av Fuglevågen ansees som uheldig for fuglelivet i området da dette er en naturlig trekkvei bl a for svaner og smålom. Risikoen for kollisjon reduseres ved å legge ledningen som kabel ved kryssing av vassdraget.

Nærvirkning

Alle de omsøkte prosjektene ligger i relativt god avstand til boligbebyggelsen på Smøla. Det antas ikke å bli vesentlig ulemper i forhold til visuell dominans og støy for bebyggelsen. Ved utbygging av 150 MW etter Statkrafts søknad, vil 7 fritidsboliger og ett småbruk kunne fås støynivåer over 40 dBA. Dette vurderes som uheldig.

Konfliktnivå i forhold til natur- og kulturverdier

I forhold til natur- og kulturlandskapsverdier er det forskjell på de omsøkte alternativene. Både i forhold til landskapspåvirkning av vindmøller, infrastruktur og konflikt med kulturminneinteresser, viser konsekvensutredningene og innkomne merknader at konfliktpotensialet avtar mot øst. De vestlige områdene er antatt å være mer verneverdig både i forhold til zoologi, spesielt fugl, og botanikk. I tillegg ligger NEAS sin park nærmere den karakteristiske kystbebyggelsen på Smøla.

Uansett lokalisering av en vindpark, vil havørnpar som hekker i området bli påvirket.

Verneinteressene vurderes som størst i det kuperte terrenget mot vestkysten. NVE mener at en etablering av 150 MW er akseptabelt i forhold til havørn. 12-13 hekkende havørnpar på Smøla kan bli berørt, men NVE antar at det ikke vil ha vesentlig negativ effekt på bestanden på Smøla som helhet.

Samlet vurdering

Etter en vurdering av konsekvenser for landskap, kulturminner, friluftsliv, fugl mm, mener NVE at konsekvensene for natur- og kulturmiljøet vil være akseptable ved etablering av vindkraft i Statkrafts omsøkte planområde. NVE vil imidlertid sette vilkår om en del avbøtende tiltak for å redusere konsekvensene der dette vurderes å være nødvendig. NVE vil gi konsesjon til anlegget som omsøkt med unntak av nordligste vindmølle i de tre vestligste rekkene i trinn II. En eventuell justert lokalisering av vindmøller, krever en ny konsesjonssøknad etter energiloven.

Ut fra estetikk, veibygging, konsekvenser for fugl og virkningen av kraftledningen, vurderes en utbygging på NEAS sitt område som mer konfliktfylt enn Statkrafts utbygging. Etter meklingsmøte mellom Smøla kommune og Fylkesmannen er NEAS sitt område tatt ut av kommunedelplanen for vindkraft. På bakgrunn av den samlede virkningen særlig knyttet til estetikk og fugl, finner NVE at NEAS ikke bør tildeles konsesjon for det omsøkte anlegget.

NVE vil ikke innvilge konsesjon til Ørntua Vindkraft AS sitt omsøkte prosjekt. Det er ønskelig at vindkraftetablering på Smøla samles både i forhold til landskapspåvirkning, friluftsliv og fugl.

Følgende avbøtende vilkår vil bli stilt i en konsesjon til Statkraft:

- Ledningen skal kables fra enden av vindparken og over Fuglevågvasdraget ca 1500 m. I tillegg skal ledningen merkes for å redusere faren for fuglekollisjoner fra Smøla transformatorstasjon frem til overgang til kabel, fra overgang fra kabel og frem til Hinnåa og ved passering av Fløtjønna. Statkraft må legge frem en plan for kabelfremføringen i god tid før anleggsstart. NVE skal godkjenne planen.
- Den nordligste vindmøllen i de tre vestligste vindmøllerekken i trinn II skal fjernes. Statkraft kan søke om å få plassere disse et annet sted i vindparken hvis det finnes egnede plasseringspunkter. Statkraft skal bekoste eventuelle nødvendige omlegginger av den merkede turstien fra Kvistvågen til Dyrnes.
- Løsmasse skal tilbakeføres på veikanter/skjæringer i etterkant av anleggsarbeidet.
- Ledninger som ikke lenger er i drift ved idriftsettelse av den nye 132 kV ledningen skal rives. Dette må skje etter avtale med NEAS som eier ledningene.

- For å få et bedre grunnlag for eventuelle oppfølgende undersøkelser av effekter på fugl, skal konsesjonær foreta registreringer av fugl før byggestart. Et opplegg for utførelse av slike registreringer skal godkjennes av NVE. Statkraft skal videre utarbeide en plan for oppfølgende undersøkelser. Denne skal forelegges og godkjennes av NVE innen vindkraftverket idriftsettes.
- Når vindparken er etablert skal det tas bilder fra samme standplasser som visualiseringene i KU er gjort fra. En sammenligning av visualiseringer og virkelighet skal gjøres både ved ferdigstillelse av trinn I og trinn II, og sendes inn til NVE.

10. Ekspropriasjonstillatelse for kraftledningene

Statkraft tar sikte på å oppnå minnelige avtaler med berørte grunneiere/rettighetshavere. I tilfelle dette ikke er mulig søker Statkraft SF om ekspropriasjonstillatelse i medhold av ervervslova av 23.10.59 § 2 nr 19 for rett til å disponere nødvendig grunn for å bygge og drive de elektriske anleggene, herunder rettigheter for all nødvendig ferdsel/transport i forbindelse med anleggene. Det søkes også i medhold av samme lovs § 25 om forhåndstiltredelse til å sette i gang arbeidet før skjønn er avholdt.

NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved å bygge kraftledningen utvilsomt vil være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. NVE vil av den grunn tildele ekspropriasjonstillatelse. Tillatelsen gis for den omsøkte 132 kV ledningen etter alternativ I.